

Kontrolní závěr z kontrolní akce

23/29

Peněžní prostředky státního rozpočtu a Evropské unie určené na podporu sociálního začleňování

Kontrolní akce byla zařazena do plánu kontrolní činnosti Nejvyššího kontrolního úřadu (dále také „NKÚ“) na rok 2023 pod číslem 23/29. Kontrolní akci řídil a kontrolní závěr (dále také „KZ“) vypracoval člen NKÚ Ing. Jan Stárek.

Cílem kontroly bylo prověřit, zda peněžní prostředky státního rozpočtu a Evropské unie (dále také „EU“) určené na realizaci opatření v oblasti sociálního začleňování byly vynakládány účelně, efektivně a v souladu s právními předpisy.

Kontrolovaným obdobím byly roky 2020 až 2022, v případě věcných souvislostí i období předcházející či následující.

Kontrola byla prováděna u kontrolovaných osob v období od listopadu 2023 do června 2024.

Kontrolované osoby:

Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále také „MPSV“);

Ministerstvo pro místní rozvoj (dále také „MMR“);

Úřad práce České republiky, Praha (dále také „ÚP ČR“);

Statutární město Brno;

Město Vrbno pod Pradědem;

Charita Most;

Květná Zahrada, z.ú., Květná;

NOS VADUM sociální družstvo, Havlíčkův Brod.

Kolegium NKÚ na svém XV. jednání, které se konalo dne 14. října 2024,

schválilo usnesením č. 6/XV/2024

kontrolní závěr v tomto znění:

PODPORA SOCIÁLNÍHO ZAČLEŇOVÁNÍ

ZÁKLADNÍ ÚDAJE

2,8 mld. Kč

vynaloženo v OPZ¹ v letech 2016 až 2023 na začleňování osob žijících v sociálně vyloučených lokalitách

418

celkový počet podpořených projektů

23 059

celkový počet podpořených účastníků projektů²

110 208 Kč

průměrné náklady na podporu jednoho účastníka projektu²

ZJIŠTĚNÉ SKUTEČNOSTI

Pouze 24 %

účastníků projektů OPZ určených na podporu osob ze sociálně vyloučených lokalit se podařilo začlenit na pracovní trh

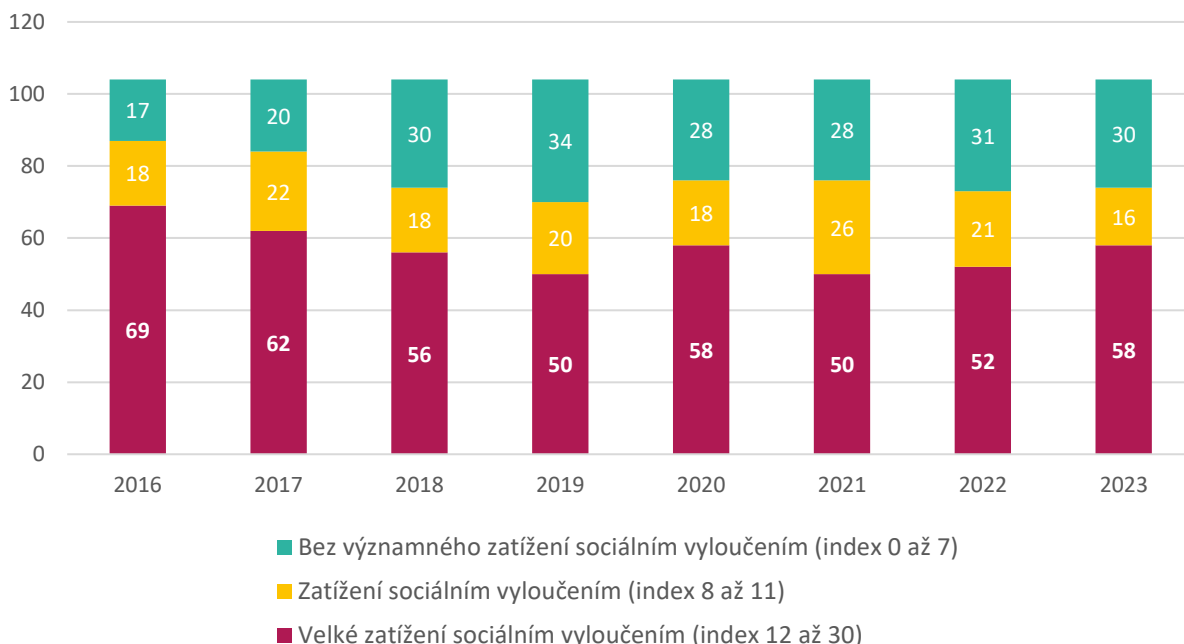
Jen 2

sociální podniky vznikly díky projektům koordinovaného přístupu k sociálně vyloučeným lokalitám za celé programové období OPZ

58

z celkových 104 obcí, kde byly v rámci OPZ realizovány projekty koordinovaného přístupu k sociálně vyloučeným lokalitám, zůstává zatíženo nejvyšším stupněm sociálního vyloučení

Vývoj situace ve 104 obcích, kde měly projekty OPZ přispívat k sociálnímu začleňování

Zdroj: vypracoval NKÚ dle indexu sociálního vyloučení (MMR).

¹ OPZ – operační program *Zaměstnanost*.

² Hodnota nezahrnuje projekty MMR, kde nedocházelo k přímé podpoře sociálně vyloučených osob.

I. Shrnutí a vyhodnocení

NKÚ prověřoval, zda MPSV a vybraní příjemci podpory vynaložili účelně, efektivně a v souladu s právními předpisy peněžní prostředky určené v operačním programu *Zaměstnanost* (dále také „OPZ“) na sociální začleňování osob žijících v sociálně vyloučených lokalitách (dále také „SVL“). Podpořené projekty³ měly vést v územích s výskytem SVL zejména k vyššímu uplatnění sociálně vyloučených osob na trhu práce a ve společnosti, k rozvoji sociálního podnikání, zvýšení kvality a udržitelnosti sociálních služeb nebo k širšímu využívání sociálních inovací⁴.

NKÚ zjistil, že MPSV a vybraní příjemci vynaložili část peněžních prostředků určených v OPZ na sociální začleňování v SVL neúčelně a neefektivně a že v některých případech nepostupovali v souladu s právními předpisy.

MPSV poskytlo v OPZ celkem 2,8 mld. Kč na projekty, jejichž dopady na situaci osob žijících v SVL byly pouze omezené a krátkodobé. Podpora sociálního začleňování tak vedla jen ke zmírnění některých následků sociálního vyloučení, nikoliv k řešení jeho hlubších příčin⁵. K trvalejšímu uplatnění na pracovním trhu⁶ podpořené projekty vedly v průměru pouze u jednoho ze čtyř účastníků, v případě projektů KPSVL⁷ za 1,8 mld. Kč dokonce jen u jednoho z pěti účastníků. Dopady projektů KPSVL na rozvoj sociálního podnikání v obcích s výskytem SVL byly minimální. V 58 ze 104 obcí, kde byly realizovány projekty KPSVL, přetrvával v roce 2023 nejvyšší stupeň indexu sociálního vyloučení⁸.

NKÚ opakovaně⁹ poukazuje na negativní důsledky zjištěné skutečnosti, že MPSV kladlo při řízení poskytování podpory v OPZ důraz především na čerpání peněžních prostředků a financovalo i projekty bez jasných a závazných cílů. Vedle způsobu, jakým MPSV řídilo OPZ, snižovaly dopady projektů dle zjištění NKÚ tyto faktory:

- nesystémový způsob financování Agentury pro sociální začleňování (dále též „ASZ“),
- chybějící shoda na datech vhodných ke sledování sociálního začleňování,
- slabá motivace a nízká kvalifikace části osob žijících v SVL,
- nevhodná úprava v právních předpisech.

NKÚ zkontroloval devět projektů OPZ, na které příjemci vynaložili celkem 656,1 mil. Kč. Z toho 376 mil. Kč (tj. 57 %) použili na osobní náklady¹⁰. Žádný z příjemců nedosáhl v plném rozsahu všech stanovených projektových cílů. Vynaložené peněžní prostředky tak přispěly ke zlepšení situace podpořených osob pouze omezeně.

---

³ Jednalo se celkem o 418 projektů OPZ, konkrétně o 342 projektů koordinovaného přístupu k SVL za 1,8 mld. Kč. Dále šlo o dva projekty MMR za 277,7 mil. Kč, resp. za 26,2 mil. Kč. V neposlední řadě se jednalo o dalších 74 projektů za 775 mil. Kč určených mj. na zvýšení zaměstnanosti sociálně vyloučených osob.

⁴ Pojem sociální inovace označuje přístup založený na nových a účinnějších řešeních společenských potřeb.

⁵ Mezi základní příčiny sociálního vyloučení patří v ČR např. dlouhodobá nezaměstnanost, hmotná a bytová nouze, zatížení osob exekucemi nebo nedostatečná kvalifikace osob.

⁶ NKÚ ověřil uplatnění účastníků na pracovním trhu šest a 12 měsíců po ukončení jejich účasti v projektu.

⁷ KPSVL – projekty koordinovaného přístupu k sociálně vyloučeným lokalitám.

⁸ Index sociálního vyloučení sleduje pět základních dimenzí sociálního vyloučení: dlouhodobou nezaměstnanost, hmotnou nouzi, bytovou nouzi, zadluženost a předčasné odchody ze základní školy (blíže viz část II. tohoto KZ).

⁹ Viz kontrolní závěr z kontrolní akce NKÚ č. 21/29 – *Peněžní prostředky státního rozpočtu a Evropské unie určené na podporu rodinné politiky* (KZ byl zveřejněn v částce 6/2022 *Věstníku NKÚ*).

¹⁰ Osobní náklady zahrnují např. mzdy koordinátorů, lektorů, metodiků, sociálních pracovníků. Na přímou podporu cílové skupiny příjemci použili 209,3 mil. Kč (tj. 32 %). Na tzv. nepřímé náklady, resp. režijní výdaje, příjemci použili 53,4 mil. Kč (tj. 8 %). Zbývající peněžní prostředky příjemci použili na nákup služeb a zařízení.

Celkové vyhodnocení se opírá o následující hlavní zjištění z kontroly:

1. MPSV poskytlo příjemcům celkem 2,8 mld. Kč na projekty, jejichž dopady na situaci osob žijících v SVL byly pouze dílčí a krátkodobé

K trvalejšímu uplatnění na trhu práce vedly projekty zaměřené na sociální začleňování v SVL dohromady u 4 601 z 19 358 původně nezaměstnaných a neaktivních účastníků (tj. 24 %).

Projekt ÚP ČR *Společně to dokážeme v Ústeckém kraji* za 293,2 mil. Kč pomohl k pracovnímu uplatnění u 745 z 2 333 původně nezaměstnaných účastníků (tj. 32 %). Některé účastníky projektu ÚP ČR se nepodařilo začlenit na pracovní trh již déle než 20 let.

Projekty KPSVL za 1,8 mld. Kč vedly k trvalejšímu uplatnění na pracovním trhu u 2 046 z 11 433 původně nezaměstnaných účastníků (tj. 18 %). Mezi podpořenými projekty KPSVL byly i takové, které nevedly k trvalejšímu pracovnímu uplatnění žádného účastníka. Peněžní prostředky určené na tyto projekty nebyly dle NKÚ vynaloženy účelně. Díky projektům KPSVL vznikly v letech 2015 až 2023 jen dva sociální podniky. Přínos těchto projektů k naplňování jednoho z cílů OPZ, tedy k rozvoji sociálního podnikání, byl proto minimální.

Nejvyšší stupeň sociálního vyloučení přetrvával v roce 2023 celkem v 58 ze 104 obcí, kde byly realizovány projekty KPSVL. I přes dílčí přínosy projektů OPZ nedošlo v těchto obcích k odstranění hlubších příčin sociálního vyloučení. To mělo přímé dopady na výdaje státního rozpočtu. Jen do těchto 58 obcí nejsilněji dotčených sociálním vyloučením MPSV vyplatilo v letech 2016 až 2023 ze státního rozpočtu 14,2 mld. Kč na dávky v hmotné nouzi¹¹.

2. Příjemci vynaložili část peněžních prostředků neúčelně

Žádný z příjemců v kontrolovaných projektech nedosáhl dle zjištění NKÚ v plném rozsahu stanovených projektových cílů. U sedmi z devíti kontrolovaných projektů příjemci nerealizovali klíčové aktivity v předpokládaném rozsahu. U tří projektů bylo zjištěno, že příjemci porušili právní předpisy. NKÚ dále zjistil, že MMR nerealizovalo klíčové aktivity projektu *Systémové zajištění sociálního začleňování* za 277,7 mil. Kč ve stanoveném rozsahu, což NKÚ vyhodnotil jako skutečnost nasvědčující porušení rozpočtové kázně¹².

Vzhledem k nedosažení všech projektových cílů a omezeným dopadům projektů na osoby z cílové skupiny NKÚ vyhodnotil, že u všech devíti projektů, které kontroloval, příjemci použili část peněžních prostředků neúčelně. Výši neúčelně použitých peněžních prostředků na úrovni vzorku kontrolovaných projektů NKÚ vyčíslil minimálně na 7,3 mil. Kč. Neefektivní použití části peněžních prostředků NKÚ zjistil u sedmi z devíti projektů, a to s ohledem na posouzení rozpočtové přiměřenosti, nákladové efektivnosti a výskytu nežádoucích účinků projektů.¹³ Výši neefektivně použitých peněžních prostředků na úrovni vzorku kontrolovaných projektů NKÚ vyčíslil minimálně na 343 tis. Kč. Ke zlepšení situace (např. v oblasti pracovního uplatnění, zadluženosti, hmotné a bytové nouze) došlo u 47 ze 112 sociálně vyloučených účastníků zařazených do kontrolního vzorku.

¹¹ Započítány příspěvky na živobytí a doplatky na bydlení.

¹² Porušení rozpočtové kázně dle ustanovení § 44 odst. 1 písm. a) zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla).

¹³ Více k účelnosti, efektivnosti a legalitě vynakládání peněžních prostředků viz přílohy č. 4 až 6 tohoto KZ.

3. MPSV podpořilo i projekty bez jasných a měřitelných cílů

Při kontrole devíti projektů NKÚ zjistil, že MPSV vynaložilo celkem 49,9 mil. Kč na tři projekty, které neměly jasné a měřitelné cíle. V jednom případě MPSV poskytlo příjemci z OPZ 18,9 mil. Kč na projekt, který neměl ani konkrétní cíle, ani měřitelné výstupy projektových aktivit, a byl proto nevyhodnotitelný. Systém výběru projektů OPZ nezajistil odstranění tohoto zásadního nedostatku. V jiných případech si příjemci jasné cíle projektů stanovili, ty však MPSV buď zcela, nebo zčásti nepromítlo do závazných právních aktů¹⁴. MPSV tímto jednáním nezajistilo jeden z předpokladů pro účelné vynakládání peněžních prostředků určených v OPZ na podporu sociálního začleňování v SVL a nepostupovalo v souladu se zásadou řádného finančního řízení.¹⁵ MPSV také definovalo v právních aktech účel podpory velmi obecně, aby maximalizovalo čerpání peněžních prostředků v OPZ.

4. MPSV nepostupovalo při administraci projektů v některých případech v souladu s právními předpisy

NKÚ zjistil, že MPSV nepostupovalo dle zákona¹⁶, když schválilo žádost o podstatnou změnu projektu MMR *Systémové zajištění sociálního začleňování*, která byla v rozporu s podmínkami výzvy OPZ k předkládání žádostí o podporu. Provedené změny projektu MMR měly zásadní dopad na povahu výstupů tohoto projektu a na rozsah komplexní podpory poskytnuté obcím při přípravě tzv. strategických plánů sociálního začleňování (dále také „SPSZ“).

NKÚ dále zjistil, že MPSV neuplatnilo transparentní postup¹⁷, když neuveřejnilo aktualizaci jedné z výzev OPZ. MPSV také nepostupovalo v souladu s právními předpisy¹⁸, když ve 110 případech nedodrželo stanovenou lhůtu pro proplacení žádosti o platbu.

5. MPSV nesledovalo a nevyhodnocovalo, zda vynaložené peněžní prostředky pomohly řešit některé zásadní příčiny sociálního vyloučení osob žijících v SVL

Slabé propojení informačních systémů omezovalo možnosti MPSV využívat dostupná administrativní data ke sledování dopadů projektů na sociální situaci jejich účastníků. MPSV nepostupovalo v souladu se stanovenými metodickými požadavky¹⁹, když systematicky nesledovalo, zda vynaložené peněžní prostředky vedly u podpořených osob k odstranění

¹⁴ Termín „právní akty“ označuje v OPZ společný pojem pro rozhodnutí o poskytnutí dotace a pro podmínky použití podpory.

¹⁵ Dle čl. 125 odst. 1 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1303/2013 ze dne 17. prosince 2013, o společných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu, Fondu soudržnosti, Evropském zemědělském fondu pro rozvoj venkova a Evropském námořním a rybářském fondu, o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu, Fondu soudržnosti a Evropském námořním a rybářském fondu a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1083/2006, ve spojení s čl. 33 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU, Euroatom) 2018/1046 ze dne 18. července 2018, kterým se stanoví finanční pravidla pro souhrnný rozpočet Unie, mění nařízení (EU) č. 1296/2013, (EU) č. 1301/2013, (EU) č. 1303/2013, (EU) č. 1304/2013, (EU) č. 1309/2013, (EU) č. 1316/2013, (EU) č. 223/2014 a (EU) č. 283/2014 a rozhodnutí č. 541/2014/EU a zrušuje nařízení (EU, Euratom) č. 966/2012.

¹⁶ Ustanovení § 11 odst. 3 písm. a) zákona č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů (zákon o finanční kontrole).

¹⁷ Dle čl. 125 odst. 3 písm. a) bod ii) nařízení EP a Rady (EU) č. 1303/2013.

¹⁸ Lhůta 90 kalendářních dnů dle čl. 132 odst. 1 nařízení EP a Rady (EU) č. 1303/2013.

¹⁹ Požadavky stanovené *Metodickým pokynem Zásady tvorby a používání indikátorů programového období 2014–2020*, který byl schválen usnesením vlády ČR č. 597 ze dne 9. srpna 2013.

některých základních příčin jejich vyloučení, jako jsou bytová a hmotná nouze, zadluženost či zatížení exekucí. MPSV také nesledovalo, zda podpořené projekty přispěly k pracovnímu uplatnění osob s nízkou kvalitací. Jde přitom o jednu ze skupin nejvíce ohrožených sociálním vyloučením, k jejíž podpoře se přímo vztahoval specifický cíl OPZ.

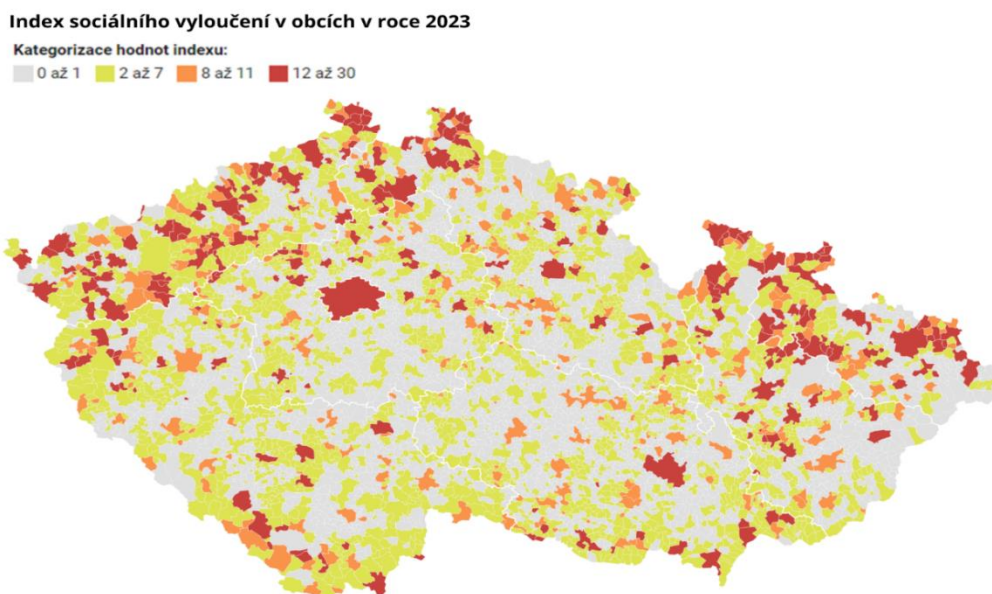
6. MPSV nevyhodnocovalo dopady realizace strategických opatření na státní rozpočet

MPSV plnilo většinu opatření stanovených ve *Strategii sociálního začleňování v letech 2014–2020* (dále také „SSZ 2014–2020“) a v navazující *Strategii sociálního začleňování 2021–2030* (dále také „SSZ 2021–2030“). Dle zjištění NKÚ se však MPSV neřídilo zákonem²⁰, když průběžně nesledovalo a nevyhodnocovalo dopady realizace strategických opatření SSZ 2014–2020 na státní rozpočet.

II. Informace o kontrolované oblasti

ČR patří – alespoň dle statistik Eurostatu²¹ – stabilně k zemím EU s nejnižší vykazovanou mírou ohrožení příjmovou chudobou a sociálním vyloučením (12 % v roce 2023). Takto ohrožené osoby se však v českém kontextu významně soustřeďují v tzv. sociálně vyloučených lokalitách, které jsou v největší míře zastoupeny ve strukturálně znevýhodněných regionech (Ústecký kraj, Karlovarský kraj, Moravskoslezský kraj). Dle posledního sčítání sociálně vyloučených lokalit bylo v ČR v roce 2014 celkem 606 SVL ve 297 obcích, tj. téměř dvojnásobek ve srovnání s rokem 2006. Počet osob žijících v těchto lokalitách byl odhadován na 95 až 115 tisíc.

Obrázek č. 1: Sociální vyloučení v obcích ČR v roce 2023

Zdroj: Agentura pro sociální začleňování (MMR).

²⁰ Ustanovení § 39 odst. 3 věta první zákona č. 218/2000 Sb.

²¹ NKÚ uvádí, že údaje Eurostatu k ohrožení chudobou a sociálním vyloučením (tzv. AROPE index) jsou dlouhodobě předmětem kritiky odborné veřejnosti. Kladou totiž důraz na příjmovou stránku, ve značné míře tedy opomíjí např. exekuční řízení, protože ne vždy odrážejí reálnou ekonomickou a sociální situaci osob.

Od roku 2015 nebylo v ČR provedeno žádné komplexní sčítání SVL ani osob v nich žijících. Ke sledování územní koncentrace sociálního vyloučení v ČR nicméně Agentura pro sociální začleňování MMR²² využívá index sociálního vyloučení. Tento index sleduje od roku 2016 celkem pět dimenzí sociálního vyloučení: dlouhodobou nezaměstnanost (tj. delší než šest měsíců), hmotnou nouzi (pobírání příspěvků na živobytí), zadluženost (zatížení exekucí), bytovou nouzi (pobírání příspěvků na bydlení) a předčasné odchody ze základní školy.

Dle indexu sociálního vyloučení celkem 241 obcí v ČR čelilo v roce 2023 nejvyššímu stupni sociálního vyloučení (index 12 až 30). To je o 50 obcí více než v roce 2022. V období let 2016 až 2023 došlo ke snížení míry sociálního vyloučení u 1 395 obcí, zatímco ve 401 obcích se situace zhoršila²³.

V prosinci roku 2023 bylo v evidenci ÚP ČR vedeno déle než šest měsíců celkem 129 237 dlouhodobě nezaměstnaných osob²⁴, přičemž průměrné roční náklady veřejných rozpočtů na jednoho dlouhodobě nezaměstnaného se odhadují na 291 tis. Kč²⁵. Celkem 621 305 osob bylo v prosinci 2023 v exekuci. Celkem 3 157 žáků ukončilo ve školním roce 2022/2023 předčasně základní školní docházku. Příspěvek na živobytí pobíralo v roce 2023 v průměru každý měsíc 63 524 osob, přičemž roční výdaje státního rozpočtu určené na tuto dávku činily přibližně 4 mld. Kč. Příspěvek na bydlení pobíralo v roce 2023 v průměru každý měsíc 245 545 osob, přičemž roční výdaje státního rozpočtu určené na tuto dávku činily přibližně 17,9 mld. Kč²⁶.

Územní koncentrace sociálního vyloučení v ČR dlouhodobě představuje velmi komplexní společenskou a hospodářskou výzvu, na niž se MPSV coby jeden z klíčových aktérů politiky sociálního začleňování snaží reagovat v zásadě ve třech vzájemně provázaných rovinách:

1. příprava a naplňování zákonných a strategických opatření, které jsou vymezeny mj. ve strategických dokumentech jako je *Strategie sociálního začleňování 2021–2030*;
2. návrh podmínek a uskutečňování sociálních transferů, jako jsou např. příspěvky na bydlení, příspěvky na živobytí či doplatky na bydlení;
3. poskytování podpory aktivního začleňování sociálně vyloučených osob v OPZ, resp. v navazujícím operačním programu *Zaměstnanost Plus* (dále také „OPZ+“).

Kontrolní akce č. 23/29 se zaměřila především na třetí uvedenou rovinu, tj. na poskytování podpory sociálního začleňování v sociálně vyloučených lokalitách v rámci OPZ.

Podpora sociálního začleňování v sociálně vyloučených lokalitách v OPZ

MPSV coby orgán odpovědný za řízení operačního programu *Zaměstnanost* vymezilo v OPZ celkem pět prioritní os (dále také „PO“), které se dále člení na investiční priority a specifické cíle (dále také „SC“)²⁷. Stanovené specifické cíle reagovaly na nejvýznamnější identifikované problémy v určité sociální oblasti (např. malé uplatnění určité skupiny osob ve společnosti a na trhu práce, nerozvinutá sociální ekonomika, nízká dostupnost sociálních služeb, nevyužívání

---

²² Agentura pro sociální začleňování působila jako součást Úřadu vlády ČR do konce roku 2019. Od roku 2020 byla převedena pod MMR, kde působí jako odbor sociálního začleňování.

²³ Započítávány jsou změny o alespoň dva indexové body indexu sociálního vyloučení.

²⁴ Údaje dle statistik ÚP ČR, *Struktura uchazečů a volných pracovních míst k 31. 12. 2023*.

²⁵ Údaje uvedené ve studii Výzkumného ústavu práce a sociálních věcí *Odhad nákladů veřejných rozpočtů vynakládaných na jednoho nezaměstnaného za rok 2021*.

²⁶ Údaje k příspěvkům na živobytí a na bydlení předložené MPSV ze systému OKStat (data ke 4. 1. 2024).

²⁷ MPSV je odpovědným řídicím orgánem OPZ, kterému jsou uloženy povinnosti dle čl. 125 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 1303/2013.

potenciálu sociálních inovací atd.). Pro oblast podpory sociálního začleňování byla klíčová především PO 2, kde MPSV vynaložilo na sociální začleňování a boj s chudobou celkem 19,8 mld. Kč. Pro sociální začleňování však byly relevantní rovněž vybrané projekty, které se zaměřily na podporu zaměstnanosti osob v PO 1 a na podporu sociálních inovací v PO 3.

V kontrolované specifické oblasti podpory sociálního začleňování v sociálně vyloučených lokalitách MPSV vynaložilo v PO 1, PO 2 a PO 3 OPZ dohromady 2,8 mld. Kč na realizaci 418 projektů²⁸, ve kterých bylo podpořeno celkem 23 059 účastníků²⁹.

Tabulka č. 1: Přehled počtu projektů OPZ zaměřených na sociální začleňování v SVL

PO	Specifický cíl OPZ	Relevantní výzvy OPZ	Počet projektů	Počet účastníků	Proplocené výdaje (Kč)
PO 1	SC 1.1.1 Zvýšit zaměstnanost podpořených osob, zejména starších, nízkokvalifikovaných a znevýhodněných	10, 40, 45, 53, 68, 75, 90	74	8 002	774 661 035,27
PO 2	SC 2.1.1 Zvýšit uplatnitelnost osob ohrožených sociálním vyloučením nebo sociálně vyloučených ve společnosti a na trhu práce	26, 42, 52	342	15 057	1 766 634 904,00
	SC 2.1.2 Rozvoj sektoru sociální ekonomiky				
	SC 2.2.1 Zvýšit kvalitu a udržitelnost systému sociálních služeb, služeb pro rodiny a děti a dalších navazujících služeb podporujících sociální začleňování	30	1	555*	277 748 772,70
PO 3	SC 3.1.1 Zvýšit kvalitu a kvantitu využívání sociálních inovací a mezinárodní spolupráce v tematických oblastech OPZ	18	1	25*	26 172 743,53
CELKEM			418	23 639	2 845 217 455,50

Zdroj: vypracoval NKÚ dle údajů MPSV.

* Projekty MMR podpořené v rámci SC 2.2.1 a SC 3.1.1 OPZ necílily přímo na sociálně vyloučené osoby. Účastníky těchto projektů byli např. místní konzultanti, zástupci obcí, úředníci.

Pro sociální začleňování v SVL byly v OPZ zásadní projekty tzv. koordinovaného přístupu k sociálně vyloučeným lokalitám (projekty KPSVL). Tyto projekty měly vést k naplňování opatření stanovených v místních strategických plánech sociálního začleňování, které obce připravily ve spolupráci s Agenturou pro sociální začleňování MMR v rámci jejího projektu *Systémové zajištění sociálního začleňování*. Ve výzvách OPZ č. 26, 42 a 52 bylo podpořeno celkem 342 projektů KPSVL³⁰, které byly realizovány ve 43 obcích a devíti mikroregionech (tj. dohromady ve 104 obcích). Na tyto projekty MPSV proplatilo v OPZ peněžní prostředky v přibližné výši 1,8 mld. Kč³¹. Podporovanými cílovými skupinami byly osoby žijící v SVL a národnostní menšiny. Mezi podporované aktivity patřilo především zvyšování uplatnitelnosti na pracovním trhu, finanční poradenství a oddlužení, aktivity směřující

²⁸ Celkem 12 z těchto projektů nebylo dokončeno (stavy projektu PN40a a PN40b).

²⁹ Za účastníka je v projektech OPZ považována osoba s vykázanou podporou delší než 40 hodin. V uvedené hodnotě 23 059 účastníků není zahrnuto dalších 580 účastníků (zpravidla lokálních konzultantů, úředníků, terénních pracovníků atp.) projektů MMR, v nichž nebyla poskytována přímá podpora osobám žijícím v SVL.

³⁰ Celkem 10 z těchto projektů nebylo dokončeno (stavy projektu PN40a a PN40b).

³¹ V případě podpory neziskových organizací byly projekty z 85 % financovány z ESF a z 15 % ze státního rozpočtu. V případě podpory územně samosprávných celků byly projekty z 85 % financovány z ESF, z 10 % ze státního rozpočtu a z 5 % z rozpočtu příjemce. V případě podpory podnikajících subjektů byly projekty z 85 % financovány z ESF a z 15 % z rozpočtu příjemce.

k dostupnosti bydlení, rozvoj komunitní a sociální práce, prevence kriminality a sociálně patologických jevů, aktivizační a motivační programy nebo rozvoj sociálního podnikání.

Projekty KPSVL měly v obcích s výskytem sociálně vyloučených lokalit přispět k naplňování dvou specifických cílů OPZ: 1) zvýšení uplatnění sociálně vyloučených osob ve společnosti a na pracovním trhu; 2) rozvoj sektoru sociální ekonomiky.

Realizaci projektů KPSVL organizačně a odborně zastřešil systémový projekt MMR *Systémové zajištění sociálního začleňování*, na který MPSV poskytlo v OPZ 277,7 mil. Kč. Tento projekt měl za cíl nastavit v 70 obcích a mikroregionech komplexní a účinné místní politiky sociálního začleňování, vystavět pro jejich plánování a realizaci týmy z místních aktérů a zprostředkovat finanční nástroje na podporu konkrétních opatření sociálního začleňování. Dle výzvy OPZ č. 30 měl vést projekt MMR mj. k vytvoření 70 strategických plánů sociálního začleňování pro obce či mikroregiony. V rámci projektu byla obcím a mikroregionům s výskytem SVL poskytována ze strany ASZ zejména odborná analytická, evaluační a koordinační podpora.

MPSV dále v PO 1 OPZ vynaložilo 774 mil. Kč na realizaci 74 projektů, které měly přispět ke zvýšení zaměstnanosti mj. u osob žijících v sociálně vyloučených lokalitách. Z hlediska rozsahu poskytnuté podpory i objemu vynaložených peněžních prostředků byl nejvýznamnější projekt Úřadu práce ČR *Společně to dokážeme v Ústeckém kraji*, na který MPSV poskytlo v OPZ celkem 293,2 mil. Kč. Tento projekt měl napomoci k návratu sociálně vyloučených a dlouhodobě nezaměstnaných osob žijících v Ústeckém kraji do běžného života, k jejich začlenění na pracovní trh a k prohloubení spolupráce veřejného a soukromého sektoru za účelem zefektivnění aktivní politiky zaměstnanosti.

K uplatnění tzv. *evidence-based* přístupu³² při tvorbě politik sociálního začleňování měl přispět projekt MMR *Agentura pro sociální začleňování jako inovační aktér politiky sociálního začleňování*, na jehož realizaci MPSV v OPZ poskytlo 26,2 mil. Kč. Projekt měl vést k vytvoření sítí aktérů (krajů, obcí, neziskových organizací), kteří měli na základě sdílených zkušeností a relevantních dat přistupovat k řešení problémů spojených se sociálním vyloučením.

III. Rozsah kontroly

Kontrolní akce NKÚ č. 23/29 se zaměřila³³ na oblast sociálního začleňování v tzv. sociálně vyloučených lokalitách³⁴, kde se soustředí větší množství osob dotčených dlouhodobou nezaměstnaností, hmotnou a bytovou nouzí, exekucemi, předlužeností a nízkým vzděláním.

Cílem kontrolní akce NKÚ č. 23/29 bylo prověřit, zda peněžní prostředky státního rozpočtu a Evropské unie určené v OPZ na realizaci opatření v oblasti sociálního začleňování byly vynakládány účelně, efektivně a v souladu s právními předpisy.

NKÚ provedl kontrolu u MPSV, MMR (Agentura pro sociální začleňování), Úřadu práce ČR a dalších pěti příjemců podpory v OPZ (statutární město Brno; město Vrbno pod Pradědem; Charita Most; Květná Zahrada, z.ú.; NOS VADUM sociální družstvo). Do kontrolního vzorku

³² Tzv. *evidence-based* přístup značí přístup opírající se o důkazy a podložená data.

³³ Zaměření kontrolní akce NKÚ č. 23/29 bylo určeno významností rizik spojených s existencí SVL a zároveň zohledňovalo dříve uskutečněné kontrolní akce NKÚ v oblasti sociálního začleňování.

³⁴ Pojmy sociální začleňování a sociální vyloučení jsou vymezeny v ustanovení § 3 písm. e) a f) zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

zařadil NKÚ celkem devět projektů OPZ (viz příloha č. 1 tohoto KZ), a to s ohledem na jejich cíle a zaměření na sociální začleňování v SVL, datum ukončení jejich fyzické realizace, finanční významnost, rozsah poskytnuté podpory, místo realizace a dopadu projektu a vývoj indexu sociálního vyloučení v předmětné lokalitě.

U MPSV se NKÚ zaměřil především na řízení a administraci podpory sociálního začleňování v sociálně vyloučených lokalitách v OPZ, tj. na nastavení intervenční logiky, přípravu výzev k předkládání žádostí o podporu, výběr projektů k podpoře, kontrolní a monitorovací činnost, dosahování stanovených specifických cílů OPZ a na dopady poskytnuté podpory. NKÚ dále provedl analýzu celkové situace ve 104 obcích s výskytem sociálně vyloučených lokalit, kde bylo v OPZ realizováno celkem 342 projektů KPSVL. NKÚ také u MPSV prověřoval oblast strategického řízení, tj. přípravu a plnění strategických opatření a sledování s nimi spojených dopadů na státní rozpočet.

U MMR, resp. u jeho Agentury pro sociálního začleňování, se NKÚ zaměřil zejména na realizaci dvou projektů OPZ, tj. projektu *Systémové zajištění sociálního začleňování* a projektu *Agentura pro sociální začleňování jako inovační aktér politiky sociálního začleňování*. Při kontrole obou projektů NKÚ prověřoval a posuzoval zejména dosahování cílů a naplňování stanovených výstupů v předpokládaném rozsahu.

U Úřadu práce ČR a dalších pěti příjemců podpory NKÚ prověřoval na celkem sedmi projektech, zda příjemci dodržovali podmínky podpory stanovené poskytovatelem MPSV, zda realizovali klíčové aktivity projektu v předpokládaném rozsahu, zda dosahovali stanovených cílů projektů a především, zda jejich projekty vedly ke zlepšení situace u osob z cílové skupiny.

Kontrolovaný objem peněžních prostředků odpovídal na řídicí úrovni MPSV celkovým proplaceným výdajům na 418 projektů OPZ zaměřených na sociální začleňování v SVL a činil přibližně 2,8 mld. Kč. Kontrolovaný objem peněžních prostředků vynaložených v OPZ ze státního rozpočtu a rozpočtu EU na devět projektů vybraných ke kontrole činil přibližně 653,7 mil. Kč, tj. 23 % z celkového objemu peněžních prostředků kontrolovaných na řídicí úrovni OPZ³⁵. U těchto devíti projektů OPZ³⁶ byla na konkrétních výdajových položkách zkontrolována způsobilost výdajů v celkové výši 5 137 590,06 Kč.

Účelnost vynakládání peněžních prostředků NKÚ posuzoval na základě tří kritérií, které sledují různé fáze (příprava, realizace, dopady) kontrolovaných projektů: 1) stanovení konkrétních a měřitelných cílů projektů; 2) naplňování specifických cílů OPZ, dosahování projektových cílů a realizace klíčových aktivit projektu v předpokládaném rozsahu; 3) dosažení změny sociálního postavení a postavení na trhu práce u podpořených účastníků projektů (viz příloha č. 3 tohoto KZ).

Efektivnost vynakládání peněžních prostředků NKÚ posuzoval na základě tří kritérií, které sledují různé fáze (příprava, realizace, dopady) kontrolovaných projektů: 1) rozpočtová přiměřenost³⁷ a jednotkové náklady odpovídající cenám v místě a čase obvyklým; 2) výskyt

---

³⁵ Celkové proplacené způsobilé výdaje činily přibližně 656,1 mil. Kč. Část těchto výdajů příjemci kofinancovali z vlastních zdrojů (blíže viz příloha č. 1 tohoto KZ).

³⁶ Není relevantní pro projekt MMR *Systémové zajištění sociálního začleňování*, kde se kontrola NKÚ omezila na dosahování projektových cílů a naplňování výstupů z klíčových aktivit.

³⁷ Rozpočtová přiměřenost je v OPZ stanovena jako jedno z kritérií pro hodnocení efektivnosti a hospodárnosti projektu. Za přiměřený je považován takový rozpočet, který zahrnuje jen výdajové položky, které jsou nezbytné pro projekt a jejichž výše odpovídá cenám obvyklým v daném místě a čase.

nežádoucích účinků projektů, jako jsou tzv. efekt mrtvé váhy či tzv. drop-off efekt³⁸; 3) nákladová efektivnost, resp. zlepšení postavení osob na pracovním trhu ve vztahu k vynaloženým výdajům (viz příloha č. 3 tohoto KZ).

Jako zdroje kritérií pro prověření vynakládání peněžních prostředků v souladu s právními předpisy byly využity především: nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 1303/2013 ze dne 17. 12. 2013, které mj. definuje úlohu a základní povinnosti řídicích orgánů operačních programů; zákon č. 218/2000 Sb., který mj. vymezuje povinnost správců rozpočtových kapitol sledovat a vyhodnocovat hospodárnost, efektivnost a účelnost vynakládání výdajů ze státního rozpočtu; zákon č. 320/2001 Sb., který mj. stanovuje kontrolním orgánům povinnosti a postupy pro výkon veřejnosprávních kontrol hospodaření s veřejnými prostředky. U kontrolovaných příjemců podpory pak byla jako zdroje kritérií využita stanovená pravidla OPZ, stejně jako závazná rozhodnutí o poskytnutí dotace, resp. podmínky použití podpory.

Pozn.: Právní předpisy uvedené v tomto kontrolním závěru jsou aplikovány ve znění účinném pro kontrolované období.

IV. Podrobné skutečnosti zjištěné kontrolou

1. MPSV poskytlo příjemcům celkem 2,8 mld. Kč na projekty, jejichž dopady na situaci osob žijících v SVL byly pouze dílčí a krátkodobé

NKÚ posuzoval přínosy celkem 418 projektů OPZ za 2,8 mld. Kč zaměřených na sociální začleňování osob žijících v SVL. Jednalo se zejména o 342 projektů KPSVL za 1,8 mld. Kč. Dále šlo o projekty MMR *Systémové zajištění sociálního začleňování* za 277,7 mil. Kč a *Agentura pro sociální začleňování jako inovační aktér politiky sociálního začleňování* za 26,2 mil. Kč. V neposlední řadě se jednalo o 74 projektů za 774,6 mil. Kč zaměřených mj. na zvýšení zaměstnanosti u osob žijících v SVL. Mezi těmito projekty byl i kontrolovaný projekt ÚP ČR *Společně to dokážeme v Ústeckém kraji* za 293,2 mil. Kč.

NKÚ zjistil, že dopady uvedených projektů na situaci osob žijících v SVL byly pouze omezené a krátkodobé a na celkovou situaci v obcích dotčených výskytem SVL měly zpravidla jen slabý vliv. Průměrné náklady na podporu jednoho účastníka projektu činily 110 208 Kč³⁹. K uplatnění na pracovním trhu přispěly podpořené projekty dohromady u 4 601 z 19 358 původně nezaměstnaných a neaktivních účastníků (tj. 24 %)⁴⁰.

Projekty KPSVL za 1,8 mld. Kč měly v územích s výskytem SVL v souladu se specifickými cíli OPZ přispět 1) ke zvýšení uplatnění sociálně vyloučených osob na pracovním trhu a ve společnosti; 2) k rozvoji sektoru sociální ekonomiky.

³⁸ Nežádoucí efekty projektů OPZ definuje např. *Metodika pro evaluaci nesoutěžních projektů v OPZ*. Tzv. efekt mrtvé váhy značí situaci, kdy žádoucí efekty projektu nastávají i bez realizace projektu. Tzv. drop-off efekt značí významné slábnutí efektů projektu s časovým odstupem.

³⁹ Hodnota nezahrnuje projekty MMR, kde nedocházelo k přímé podpoře sociálně vyloučených osob.

⁴⁰ Uvedený údaj je za období šesti měsíců od ukončení účasti účastníka v projektu (indikátor 62900). V období neprodleně po ukončení účasti v projektu (indikátor 62700) bylo zaměstnáno 4 857 účastníků (tj. 25 %). S odstupem 12 měsíců od ukončení účasti v projektu (indikátor 62910) to bylo 4 708 účastníků (tj. 24 %).

Dle zjištění NKÚ vedly projekty KPSVL k uplatnění na pracovním trhu u 2 046 z 11 433 původně nezaměstnaných či neaktivních účastníků (tj. 18 %)⁴¹. U skupiny osob nad 54 let věku byla míra uplatnění účastníků projektů KPSVL na pracovním trhu ještě nižší (10 %). Mezi podpořenými projekty KPSVL byly i takové, které nevedly k pracovnímu uplatnění žádného či téměř žádného z účastníků, přestože to bylo jejich cílem. Na tři takové projekty MPSV neúčelně vynaložilo v OPZ 9,5 mil. Kč. Některé projekty KPSVL byly úspěšné co do podílu účastníků, které se podařilo v rámci projektu zaměstnat, s odstupem času od ukončení účasti v projektu však u účastníků docházelo k významnému snížení míry zaměstnanosti (tzv. drop-off efekt).

Dopady projektů KPSVL na uplatnění účastníků projektů ve společnosti, tj. např. zda jim projekty pomohly k odstranění či zmírnění bytové a hmotné nouze nebo k oddlužení, MPSV systematicky v OPZ nesledovalo (blíže viz bod 5).

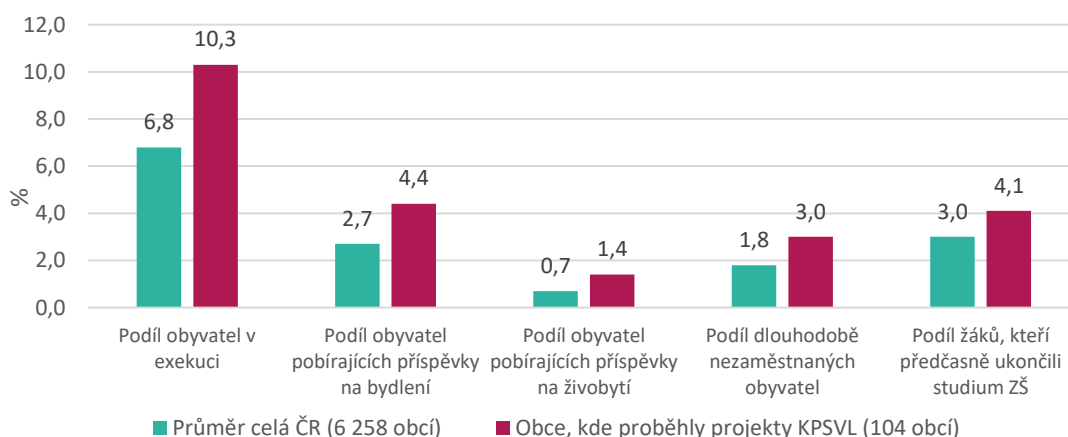
Omezené dopady projektů KPSVL na pracovní uplatnění účastníků

Cílem kontrolovaného projektu *Podpora zaměstnanosti ohrožených skupin trhu práce na území města Brna* za 5,6 mil. Kč bylo zvýšení uplatnitelnosti alespoň 200 osob na volném trhu práce. Dle zjištění NKÚ však bylo šest měsíců po ukončení účasti v projektu zaměstnáno jen 15 z celkových 53 účastníků. Průměrné náklady na jednoho účastníka, který byl šest měsíců po ukončení účasti v projektu zaměstnán, byly v daném projektu 372 144 Kč.

Cílem projektu *Práce se nebojíme* za 2,5 mil. Kč bylo umístění 110 osob na legálním trhu práce či minimálně zvýšení jejich šance na něm uspět. Dle zjištění NKÚ však nebyl šest měsíců od ukončení účasti v projektu zaměstnán žádný z celkových 58 účastníků projektu.

Příspěvek projektů KPSVL k rozvoji sociálního podnikání byl dle zjištění NKÚ minimální. Díky projektům KPSVL vznikly v OPZ v letech 2016 až 2023 jen dva sociální podniky, na které byly vynaloženy peněžní prostředky ve výši 4,3 mil. Kč. Příjemci v příslušných výzvách OPZ č. 26, 42 a 52 přitom podali celkem 62 žádostí o podporu vzniku či provozu sociálního podniku.

Graf č. 1: Srovnání dimenzí indexu sociálního vyloučení v obcích ČR (údaje za rok 2023)

Zdroj: vypracoval NKÚ dle indexu sociálního vyloučení doložených MMR a MPSV.

⁴¹ Uvedený údaj je za období šesti měsíců od ukončení účasti účastníka v projektu (indikátor 62900). V období neprodleně po ukončení účasti v projektu (indikátor 62700) bylo zaměstnáno 2 045 účastníků (tj. 18 %). S odstupem 12 měsíců od ukončení účasti v projektu (indikátor 62910) to bylo 2 147 účastníků (tj. 19 %).

Ke snížení indexu sociálního vyloučení došlo v letech 2016 až 2023 celkem u 42 ze 104 obcí, kde byly v rámci OPZ realizovány projekty KPSVL. V některých obcích však míra sociálního vyloučení zůstává dlouhodobě velmi vysoká (viz přílohy č. 7 a č. 8 tohoto KZ). Dle indexu sociálního vyloučení přetrvával v roce 2023 nejvyšší stupeň sociálního vyloučení celkem v 58 ze 104 obcí, kde byly realizovány projekty KPSVL. V těchto 104 obcích zůstávalo v roce 2023 celkem 140 628 osob v exekuci (tj. 10,3 % obyvatel starších 15 let), 59 822 osob pobíralo příspěvky na bydlení (tj. 4,4 % obyvatel starších 15 let), 18 996 osob pobíralo příspěvky na živobytí (tj. 1,4 % obyvatel starších 15 let), 30 457 osob bylo vedeno v evidenci ÚP ČR jako uchazeč o zaměstnání déle než šest měsíců (tj. 3 % obyvatel ve věku 15 až 64 let) a 706 osob předčasně ukončilo studium základní školy (tj. 4,1 % žáků končících v daném roce školní docházku). Zásadním problémem sociálního vyloučení osob zůstává zejména předluženost. V šesti obcích, kde byly realizovány projekty KPSVL, je zatíženo exekucí i více než 30 % obyvatel ve věku nad 15 let. To má významný dopad na uplatnění osob na legálním trhu práce i na celkové fungování místních ekonomik.

V 58 obcích, kde byly realizovány projekty KPSVL a kde v roce 2023 přetrvával nejsilnější stupeň sociálního vyloučení (index 12 až 30), MPSV vyplatilo v letech 2016 až 2023 ze státního rozpočtu jen na doplatky na bydlení a příspěvky na živobytí 14,2 mld. Kč. To je 30 % z celkových výdajů státního rozpočtu na tyto dávky v hmotné nouzi v uvedeném období.

Převážnou část (68 %) peněžních prostředků poskytnutých na všechny projekty KPSVL příjemci použili na osobní náklady, tedy například na mzdy koordinátorů, lektorů, metodiků, poradců, sociálních pracovníků atp. Na tzv. nepřímé náklady, tj. administrativní náklady a režie, příjemci použili 20 % výdajů. Na přímou podporu cílové skupiny (např. mzdové příspěvky) byla v projektech KPSVL určena přibližně 3 % výdajů⁴². Průměrné náklady na podporu jednoho účastníka projektů KPSVL činily 117 330 Kč⁴³. Průměrné náklady na jednoho účastníka projektů KPSVL, který byl zaměstnán šest měsíců po ukončení účasti v projektu, činily 863 457 Kč⁴⁴.

Kontrolovaný projekt ÚP ČR *Společně to dokážeme v Ústeckém kraji* za 293,2 mil. Kč měl vést v souladu se specifickým cílem OPZ ke zvýšení zaměstnanosti podpořených osob, a to s využitím nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti (např. rekvalifikace, společensky účelná pracovní místa). Projekt konkrétně cílil na podporu dlouhodobě evidovaných uchazečů o zaměstnání a na osoby ohrožené sociálním vyloučením žijící v Ústeckém kraji.

Dle zjištění NKÚ projekt ÚP ČR nepřispěl ke stabilnímu začlenění většiny účastníků na pracovní trh. Projekt pomohl k pracovnímu uplatnění u 745 z 2 333 původně nezaměstnaných či neaktivních účastníků (tj. 32 %) ⁴⁵. Někteří účastníci projektu ÚP ČR zůstávají v evidenci uchazečů o zaměstnání i déle než 20 let. Celkem 415 z 997 účastníků (tj. 42 %), kteří ukončili účast v projektu nejpozději v prosinci 2019, nevykázalo v letech 2020 až 2022 (tj. v období pandemie onemocnění covidu-19) žádnou legální pracovní

---

⁴² Údaje vycházejí ze sestavy M187 OPZ z informačního systému MS2014+ a zohledňují rozpočty projektů KPSVL dle rozhodnutí o poskytnutí dotace, tj. nezohledňují případné vratky a krácení.

⁴³ Hodnota byla vypočítána jako podíl celkových proplacených způsobilých výdajů (1 766 634 904 Kč) a celkového počtu účastníků projektu (15 057 osob).

⁴⁴ Hodnota byla vypočítána jako podíl celkových proplacených způsobilých výdajů (1 766 634 904 Kč) a počtu účastníků projektu, kteří byli šest měsíců po ukončení účasti v projektu zaměstnání (2 046 osob).

⁴⁵ Uvedený údaj je za období šesti měsíců od ukončení účasti účastníka v projektu (indikátor 62900). V období neprodleně po ukončení účasti v projektu (indikátor 62700) bylo zaměstnáno 790 účastníků (tj. 34 %). S odstupem 12 měsíců od ukončení účasti v projektu (indikátor 62910) to bylo 734 účastníků (tj. 31 %).

aktivitu nepřetržitě po dobu tří let. Právě krizové situace nejvíce odhalují omezení vyplývající z dočasnosti projektové podpory zaměstnávání, která u osob nejvíce ohrožených sociálním vyloučením nezajišťuje systematické dlouhodobé začlenění na pracovním trhu.

Projekt MMR *Systémové zajištění sociálního začleňování* za 277,7 mil. Kč měl vést k nastavení komplexních a účinných lokálních politik sociálního začleňování v 70 obcích a mikroregionech dotčených lokálním vyloučením. Agentura pro sociální začleňování (MMR) podpořila celkem 53 lokalit zahrnujících 104 obcí. NKÚ zjistil, že předmětem podpory byly v projektu MMR v rámci mikroregionů i obce bez významnějšího zatížení sociálním vyloučením. Zacílení poskytované podpory bylo v takových případech omezené.

NKÚ dále zjistil, že celkem 15 obcí, kde byly realizovány projekty KPSVL za 393,7 mil. Kč, ukončilo spolupráci s Agenturou pro sociální začleňování MMR, a to nejčastěji z důvodů poklesu zájmu vedení obce o spolupráci (viz příloha č. 9 tohoto KZ). Jen v těchto 15 obcích bylo v letech 2016 až 2023 vyplaceno na doplatky na bydlení 626,6 mil. Kč, na příspěvky na živobytí 1,68 mld. Kč a na příspěvky na bydlení 2,71 mld. Kč.

Zacílení podpory sociálního začleňování v obcích a mikroregionech

V rámci projektu MMR *Systémové zajištění sociálního začleňování* byla podpora směřována i do mikroregionů (např. Jesenicko či Vrbensko), které zahrnovaly také některé obce, kde se nevyskytovaly sociálně vyloučené lokality a kde byla celkově nízká míra sociálního vyloučení.

Lokalita Jesenicko zahájila spolupráci s ASZ již v roce 2014. Dle *Analýzy sociálně vyloučených lokalit v ČR⁴⁶* bylo v lokalitě Jesenicko v daném roce devět obcí s výskytem SVL. V roce 2018 bylo dle indexu sociálního vyloučení z 21 obcí lokality Jesenicko 10 obcí bez významného zatížení sociálním vyloučením, pět obcí zatíženo sociálním vyloučením a šest obcí velmi zatíženo sociálním vyloučením. V roce 2022 bylo z 21 obcí lokality Jesenicko 11 obcí bez významného zatížení sociálním vyloučením, tři obce zatíženy sociálním vyloučením a sedm obcí velmi zatíženo sociálním vyloučením.

Lokalita Vrbensko zahájila spolupráci s ASZ v roce 2015. V roce 2019 byly dle indexu sociálního vyloučení z pěti obcí lokality Vrbensko čtyři obce bez významného zatížení sociálním vyloučením, jedna obec zatížena sociálním vyloučením a žádná obec velmi zatížena sociálním vyloučením. Z hlediska zatížení sociálním vyloučením byla situace v dané lokalitě v roce 2022 stejná jako v roce 2019.

K většímu zacílení podpory přistoupilo MPSV až v OPZ+, kde zavedlo minimální průměrnou hodnotu indexu sociálního vyloučení jako jedno z možných uplatňovaných kritérií pro poskytnutí podpory obcím na sociální začleňování ve vyloučených lokalitách. Ve výzvě OPZ+ č. 18 z roku 2022 byla tato hranice stanovena na osm indexových bodů, ve výzvě OPZ+ č. 65 z roku 2024 na 12 indexových bodů (tj. pouze nejvyšší stupeň sociálního vyloučení).

Projekt MMR *Agentura pro sociální začleňování jako inovační aktér politiky sociálního začleňování* za 26,2 mil. Kč měl podpořit spolupráci institucí na národní i lokální úrovni při využívání a sdílení dat pro politické rozhodování v oblasti sociálního začleňování. Dle zjištění NKÚ se v projektu podařilo vytvořit síť aktérů spolupracujících v oblasti sociálního

⁴⁶ *Analýza sociálně vyloučených lokalit v ČR* (GAC spol. s.r.o, 2015).

začleňování⁴⁷. Přínosy projektu však omezovaly nedostatečné implementační kapacity a přetrvávající neshoda zainteresovaných aktérů na tom, jaká data by měla sloužit ke sledování oblasti sociálního začleňování (viz bod 5).

Účelnost a efektivnost vynakládání peněžních prostředků určených v OPZ na sociální začleňování dle zjištění NKÚ celkově snižovaly faktory, jako jsou slabá motivace a zpravidla nízká kvalifikace části osob žijících v SVL, ale také projektový způsob financování Agentury pro sociální začleňování MMR, který posiluje krátkodobá nesystémová řešení a současně neumožňuje ASZ flexibilně reagovat na aktuální potřeby v lokalitách dotčených sociálním vyloučením.

Určujícím faktorem byly také legislativní podmínky. Absence nástrojů, jako byla mj. pravidelná valorizace minimální mzdy, podpora tzv. integračních sociálních podniků, využívání tzv. hodnotových map pro adresnější poskytování příspěvků a doplatků na bydlení, stejně jako dlouhodobě chybějící právní úpravy podpory sociální práce či dostupného bydlení, snižovaly v kontrolovaném období přínosy poskytnuté podpory. Aktuálně připravované, schvalované či již platné právní předpisy na některé tyto výzvy věcně reagují⁴⁸. Důležité však dle NKÚ bude především jejich následné uplatňování v praxi. Jako potřebná se ukazuje také revize legislativních a finančních nástrojů za účelem zvýšení motivace obcí k aktivnímu řešení problematiky sociálního vyloučení, a to včetně podpory intenzivnější spolupráce s lokálními zástupci soukromého sektoru.

2. Příjemci vynaložili část peněžních prostředků neúčelně

Žádný z příjemců v kontrolovaných projektech nedosáhl dle zjištění NKÚ v plném rozsahu stanovených projektových cílů. U sedmi z devíti kontrolovaných projektů příjemci nerealizovali projektové aktivity v předpokládaném rozsahu. Vzhledem k nedosažení všech projektových cílů a omezeným dopadům projektů na osoby z cílové skupiny NKÚ vyhodnotil, že u všech devíti projektů, které kontroloval, příjemci použili část peněžních prostředků neúčelně. Výši neúčelně použitých peněžních prostředků na úrovni vzorku kontrolovaných projektů NKÚ vyčíslil minimálně na 7 307 546 Kč⁴⁹. Neefektivní použití části peněžních prostředků NKÚ zjistil u sedmi z devíti projektů, a to s ohledem na posouzení rozpočtové přiměřenosti, nákladové efektivnosti a výskytu nežádoucích účinků projektů. Výši neefektivně použitých peněžních prostředků na úrovni kontrolovaných projektů NKÚ vyčíslil minimálně na 343 450 Kč⁵⁰. U tří projektů NKÚ zjistil, že příjemci porušili právní předpisy. Ke zlepšení situace (např. v oblasti pracovního uplatnění, zadluženosti, hmotné a bytové nouze) došlo u 47 z celkem 112 sociálně vyloučených osob zařazených do kontrolních vzorků. Podrobněji k dosahování projektových cílů viz přílohy č. 4 až č. 6 tohoto KZ.

---

⁴⁷ Síť spolupracujících aktérů byly vytvořeny v Praze, v Chomutově a dále v Libereckém kraji, Karlovarském kraji, Královéhradeckém kraji a Olomouckém kraji.

⁴⁸ V době ukončení kontrolní akce KA 23/29 byly v procesu přípravy či schvalování důležité legislativní návrhy, u nichž lze předpokládat přímý dopad na oblast sociálního začleňování: zákon o integračním sociálním podniku, zákon o podpoře bydlení, zákon o sociálních pracovnících, zákon o státní pomoci. Současně došlo k zavedení institutu pravidelné valorizace minimální mzdy a k novelizaci insolvenčního zákona.

⁴⁹ Uvedená hodnota odpovídá násobku počtu účastníků zařazených do kontrolního vzorku, u nichž dle zjištění NKÚ nedošlo v projektu ke zlepšení jejich sociální situace (např. uplatnění na pracovním trhu, oddlužení atp.), a průměrných nákladů na účastníka v daném projektu (viz přílohy č. 4 až č. 6 tohoto KZ).

⁵⁰ Uvedená hodnota odpovídá násobku počtu potvrzených výskytů tzv. efektu mrtvé váhy a průměrných nákladů na účastníka v daném projektu (viz přílohy č. 4 až č. 6 tohoto KZ).

Rekvalifikace v projektu ÚP ČR *Společně to dokážeme v Ústeckém kraji*

V projektu ÚP ČR mělo v rámci jedné z klíčových aktivit úspěšně absolvovat rekvalifikaci 306 osob. Tento záměr se však nepodařilo ÚP ČR naplnit. Rekvalifikaci v projektu absolvovalo celkem 101 osob. Cílové hodnoty závazného ukazatele spojeného se získáním nové kvalifikace dosáhl ÚP ČR jen díky tomu, že v projektu dodatečně zavedl pro podpořené osoby kurzy finanční gramotnosti.

Nezdar v podpoře účastníků rekvalifikačními kurzy ÚP ČR zdůvodnil především nezájmem osob z cílové skupiny či jejich upřednostněním okamžitého zapojení na pracovní trh. Takové zapojení na pracovní trh bylo ovšem velmi často jen přechodné. S odstupem šesti měsíců po ukončení účasti byl na trhu práce aktivní pouze každý třetí účastník projektu ÚP ČR.

ÚP ČR má dle zákona⁵¹ povinnost poskytovat zprostředkování zaměstnání i mimo projekty OPZ. Pokud tedy podpořené osoby po ÚP ČR požadovaly jen okamžité zprostředkování zaměstnání, nebyl dle NKÚ důvod k jejich zařazení do projektu, který měl vést ke komplexnější podpoře účastníků.

NKÚ zjistil, že MMR nerealizovalo tři ze šesti klíčových aktivit projektu *Systémové zajištění sociálního začleňování* za 277,7 mil. Kč v rozsahu stanoveném podmínkami použití podpory OPZ, což NKÚ vyhodnotil jako skutečnost nasvědčující porušení rozpočtové kázně⁵². MMR také nedosáhlo dvou ze šesti stanovených dílčích cílů projektu, a to i přes zásadní snížení a změnu povahy výstupů klíčových aktivit a jejich promítnutí do podmínek použití podpory OPZ (viz níže bod 4). Konkrétně se MMR nepodařilo v projektu naplnit specifický cíl č. 1 spočívající ve zmapování rozsahu a souvislostí sociálního vyloučení v podpořených lokalitách. Počet velkých průřezových výzkumů a rozsah poskytnuté vzdálené dílčí podpory neodpovídal projektovému záměru. MMR v projektu nedosáhlo také specifického cíle č. 2, který spočíval v poskytování metodické podpory lokálním partnerstvím, kde docházelo k realizaci opatření k sociálnímu začleňování. MMR v této souvislosti nezpracovalo stanovený počet plánů vzdálené dílčí podpory obcí.

NKÚ dále zjistil, že v případě projektu *Agentura pro sociální začleňování jako inovační aktér politiky sociálního začleňování*, na jehož realizaci MMR použilo 26,2 mil. Kč, MMR dosáhlo základního cíle spočívajícího ve vytvoření sítě aktérů spolupracujících v oblasti sociálního začleňování (viz bod 1 v části IV tohoto KZ). MMR však zcela nenaplnilo jeden z dílčích cílů, resp. jednu z klíčových aktivit daného projektu. MMR totiž nezajistilo ve vytvořeném modulu systému AGIS aktualizaci dat určených pro sledování sociálního vyloučení na úrovni obcí.

Sociální modul informačního systému AGIS⁵³

Dílčím cílem inovačního projektu MMR bylo zpřístupnění vybraných analytických dat o sociálním vyloučení zástupcům obcí, a to i po skončení projektu. Příslušná datová vrstva v sociálním modulu AGIS byla v projektu vytvořena a zpřístupněna, v době ukončení kontroly NKÚ však neobsahovala aktuální data. Nejnovější data byla z roku 2020. MMR přitom již v době ukončení projektu, tj. v červnu 2023, disponovalo novějšími daty. Dle

⁵¹ Působnost ÚP ČR dle ustanovení § 8a, bod 1 písm. f zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti.

⁵² Porušení rozpočtové kázně dle ustanovení § 44 odst. 1 písm. a) zákona č. 218/2000 Sb.

⁵³ AGIS – analytický geoinformační systém.

akčního plánu *Strategie sociálního začleňování 2021–2030* mělo MMR současně zajistit průběžnou aktualizaci dat v modulu AGIS.

Dle zjištění NKÚ nebyla v projektu zajištěna finanční a administrativní udržitelnost této projektové aktivity. Využitelnost sociálního modulu systému AGIS pro přijímání opatření na základě relevantních a aktuálních dat tak byla omezená. MMR zároveň nemělo přehled o tom, zda a v jaké míře zástupci obcí vytvořenou datovou vrstvu v sociálním modulu AGIS skutečně využívají.

Na realizaci devíti projektů, které NKÚ kontroloval, příjemci použili 656,1 mil. Kč. Většinu (57 %) z těchto peněžních prostředků použili příjemci na osobní náklady, tedy např. na mzdy koordinátorů, lektorů, metodiků, poradců, sociálních pracovníků. V případě šesti kontrolovaných projektů KPSVL za 59 mil. Kč příjemci použili 60 % poskytnutých peněžních prostředků na osobní náklady a dalších 19 % na tzv. nepřímé náklady, tj. na administrativní náklady a režie. Na přímou podporu cílové skupiny (např. na mzdové příspěvky) použili příjemci u těchto šesti kontrolovaných projektů KPSVL v průměru 16 % poskytnutých peněžních prostředků. U dvou kontrolovaných projektů MMR byly poskytnuté peněžní prostředky ve výši 277,7 mil. Kč, resp. 26,2 mil. Kč, použity téměř výhradně na osobní náklady (87 %, resp. 80 %) a na režijní a administrativní výdaje (9 %, resp. 17 %). V případě projektu *Společně to dokážeme v Ústeckém kraji* za 293,2 mil. Kč použil ÚP ČR peněžní prostředky především na přímou podporu cílové skupiny (68 %) a na osobní náklady (27 %).

3. MPSV podpořilo i projekty bez jasných a měřitelných cílů

V OPZ mají všichni příjemci povinnost jasně stanovit cíle projektů, které jsou reálně dosažitelné a měřitelné. Samotné projekty jsou v OPZ definovány jako soubory aktivit směřujících k dosažení předem stanovených a jasně definovaných, měřitelných cílů.

NKÚ však při kontrole devíti projektů zjistil, že MPSV vynaložilo v OPZ celkem 49,9 mil. Kč na tři projekty vybrané ke kontrole, které neměly jasné a měřitelné cíle. V jednom případě MPSV dokonce poskytlo příjemci 18,9 mil. Kč na projekt, který neměl ani konkrétní cíle, ani stanovené měřitelné výstupy z projektových aktivit, a byl proto nevyhodnotitelný. Hodnotící komise, která v OPZ rozhoduje o výběru projektu k podpoře, na nedostatečně nastavené cíle tohoto projektu jednoznačně poukázala ve svém hodnocení. Odstranění daného nedostatku však nestanovila příjemci jako podmínku poskytnutí dotace.

V jiných případech si příjemci jasné cíle projektů stanovili, ty však MPSV buď zcela, nebo zčásti nepromítlo do právních aktů, a nebyly tak pro příjemce závazné. Nejpatrnější byla taková skutečnost u kontrolovaného projektu *Podpora zaměstnanosti ohrožených skupin trhu práce na území města Brna* (viz příloha č. 1 a č. 6 tohoto KZ), kde si příjemce stanovil jasné cíle, a to včetně měřitelných výstupů klíčových aktivit. Projekt za 5,6 mil. Kč měl mj. vést u 200 osob ke zvýšení jejich uplatnitelnosti na volném trhu práce. MPSV však stanovené cíle nepromítlo do závazného rozhodnutí o poskytnutí dotace. Chybějící měřitelné cíle v rozhodnutí o poskytnutí dotace nezastoupily ani stanovené cílové hodnoty závazných indikátorů, které byly výstupově orientované a z věcného hlediska nekorespondovaly se stanovenými projektovými cíli. Dle údajů předložených MPSV bylo šest měsíců po ukončení účasti v projektu zaměstnáno 15 z 53 účastníků projektu.

Tím, že MPSV v OPZ nastavilo systém hodnocení a výběru projektů a navazující administrace vydání právních aktů způsobem, který nezajišťuje promítání konkrétních a měřitelných cílů ze žádostí o podporu do právních aktů tak, aby je pro příjemce učinilo

závaznými, nezajistilo jeden ze základních předpokladů pro účelně vynakládání peněžních prostředků určených v OPZ na podporu sociálního začleňování v SVL a nepostupovalo v souladu se zásadou řádného finančního řízení⁵⁴.

Vynakládání peněžních prostředků na projekty bez jasných cílů

Nastavený systém hodnocení a výběru projektů OPZ nezajišťuje odstranění nedostatků v oblasti stanovování cílů. MPSV zároveň projektové cíle, které si sami příjemci stanovili v žádosti o podporu, systematicky nepromítá do závazných právních aktů. Účel dotace je v právních aktech ze strany MPSV definován velmi obecně, aby se předešlo riziku, že v případě i jen částečného nenaplnění účelu dotace bude muset příjemce vrátit celou poskytnutou dotaci. To by se následně promítlo do celkové míry čerpání peněžních prostředků.

Na tyto nedostatky NKÚ opakovaně poukazoval již v předešlých kontrolách. Svou roli v tomto ohledu sehrává i nastavení zákona č. 218/2000 Sb., který neukládá poskytovatelům dotace povinnost promítat do rozhodnutí o poskytnutí dotace měřitelné a relevantní projektové cíle.

Dle NKÚ je zavázání příjemců k dosahování jasně stanovených projektových cílů, které věcně přímo navazují na širší specifické programové cíle, jedním z klíčových předpokladů účelného vynakládání peněžních prostředků v OPZ, resp. v navazujícím OPZ+.

4. MPSV nepostupovalo při administraci projektů v některých případech v souladu s právními předpisy

NKÚ zjistil, že MPSV porušilo právní předpisy⁵⁵, když schválilo žádost o podstatnou změnu projektu MMR *Systémové zajištění sociálního začleňování*, která byla v rozporu s podmínkami výzvy OPZ k předkládání žádostí o podporu a která neodpovídala stanoveným cílům projektu. Provedené změny měly zásadní dopady na rozsah a povahu výstupů projektu MMR.

Systémový projekt MMR za 277,7 mil. Kč. měl vést k nastavení komplexních a účinných místních politik sociálního začleňování alespoň v 70 obcích a mikroregionech, a to včetně poskytnutí odborné personální a metodické podpory a zprostředkování finančních nástrojů na realizaci projektů KPSVL. Jedním z dílčích cílů projektu bylo mj. zpracovat 70 strategických plánů sociálního začleňování, které měly být pro obce a mikroregiony základním nástrojem pro nastavení komplexní a účinné politiky sociálního začleňování. S vytvořením 70 strategických plánů sociálního začleňování počítala i samotná výzva OPZ č. 30, ve které byl projekt MMR podpořen.

NKÚ zjistil, že MMR v průběhu realizace projektu požadovalo po poskytovateli MPSV významné změny v realizovaných klíčových aktivitách a jejich výstupech. MMR mj. žádalo o snížení závazku k vytvoření strategických plánů sociálního začleňování pro zapojené obce či mikroregiony ze 70 na 25 a počet revizí takových strategických plánů z 56 na 25. Taková změna projektových výstupů neodpovídala stanoveným projektovým cílům, ani záměrům uvedeným ve výzvě OPZ č. 30. MPSV coby řídicí orgán OPZ přesto žádost MMR

⁵⁴ Postup dle č. 125 odst. 1 nařízení EP a Rady (EU) č. 1303/2013 ve spojení s čl. 33 nařízení EP a Rady (EU, Euroatom) 2018/1046.

⁵⁵ Ustanovení § 11 odst. 3 písm. a) zákona č. 320/2001 Sb.

o podstatnou změnu projektu schválilo. MPSV současně příjemci MMR schválilo i navýšení rozpočtu z 260 mil. Kč na 299 mil. Kč (finálně bylo proplaceno celkem 277,7 mil. Kč).

Místo nastavování komplexních politik sociálního začleňování v dalších obcích se MMR v návaznosti na provedené změny projektu zaměřilo na poskytování jiných a pouze dílčích forem podpory sociálního začleňování (např. prostřednictvím tzv. tematických akčních plánů), s nimiž projekt původně vůbec nepočítal a které proto nemohly být před poskytnutím podpory posouzeny hodnoticí komisí.

NKÚ dále zjistil, že MPSV neuplatnilo transparentní postup⁵⁶, když neuveřejnilo aktualizaci výzvy OPZ č. 18 pro sociálně-inovační projekty, jejímž předmětem bylo navýšení alokace o 163 mil. Kč. Veřejnost tak neměla přístup k této informaci.

MPSV také nepostupovalo v souladu s právními předpisy⁵⁷, když ve 110 případech neproplatilo příjemcům žádost o platbu ve stanovené lhůtě 90 kalendářních dnů.

5. MPSV nesledovalo a nevyhodnocovalo, zda vynaložené peněžní prostředky pomohly řešit některé zásadní příčiny sociálního vyloučení osob žijících v SVL

MPSV dle zjištění NKÚ nepostupovalo v souladu se stanovenými metodickými požadavky a doporučeními⁵⁸, když systematicky nesledovalo, zda peněžní prostředky vynaložené v OPZ na podporu sociálního začleňování v SVL vedly u podpořených osob k odstranění některých základních příčin jejich sociálního vyloučení, jako jsou bytová a hmotná nouze nebo zadluženost a zatížení exekucí. MPSV proto nemohlo plnohodnotně vyhodnotit, zda došlo k dosažení jednoho ze stanovených specifických cílů OPZ⁵⁹.

MPSV přitom disponuje administrativními daty, která jsou využitelná pro sledování a vyhodnocování sociálního postavení účastníků projektů (např. údaje o pobírání dávek v hmotné nouzi či příspěvků na bydlení, které indikují sociální vyloučení). Využívání těchto dat k systematickému sledování dopadů projektů OPZ na sociální situaci jejich účastníků však brání slabé propojení agendových informačních systémů MPSV. Sledování dopadů projektů na oddlužení jejich účastníků pak omezuje chybějící propojení informačních systémů MPSV využívaných při řízení OPZ s centrální evidencí Exekutorské komory České republiky, resp. insolvenčním rejstříkem Ministerstva spravedlnosti.

MPSV také nesledovalo, zda podpořené projekty OPZ přispěly k pracovnímu uplatnění osob s nízkou kvalitací. Jde přitom o jednu ze skupin nejvíce ohrožených sociálním vyloučením. Z celkových 23 059 účastníků projektů OPZ určených na podporu osob žijících v SVL dosáhlo 13 926 účastníků (tj. 60 %) nejvýše základního stupně vzdělání⁶⁰. K podpoře této skupiny osob se zároveň přímo vztahoval jeden ze stanovených specifických cílů OPZ⁶¹. MPSV tak i v tomto případě není s to relevantně vyhodnotit naplňování daného specifického cíle OPZ.

---

⁵⁶ Postup dle čl. 125 odst. 3 písm. a) bod ii) nařízení EP a Rady (EU) č. 1303/2013.

⁵⁷ Lhůta 90 kalendářních dnů dle čl. 132 odst. 1 nařízení EP a Rady (EU) č. 1303/2013.

⁵⁸ Požadavky stanovené *Metodickým pokynem Zásady tvorby a používání indikátorů programového období 2014–2020*, který byl schválen usnesením vlády ČR č. 597 ze dne 9. srpna 2013.

⁵⁹ Specifický cíl OPZ 2.1.1: *Zvýšit uplatnitelnost osob ohrožených sociálním vyloučením nebo sociálně vyloučených ve společnosti a na trhu práce.*

⁶⁰ Hodnota nezahrnuje projekty MMR, kde nedocházelo k přímé podpoře sociálně vyloučených osob.

⁶¹ Specifický cíl OPZ 1.1.1: *Zvýšit zaměstnanost podpořených osob, zejména starších, nízkokvalifikovaných a znevýhodněných.*

Chybějící shoda klíčových aktérů nad tím, jaká data v oblasti sociálního začleňování sledovat

Poslední šetření týkající se sociálně vyloučených lokalit v ČR proběhlo v roce 2015⁶². Od té doby nebyl počet SVL ani osob v nich žijících systematicky sledován a vyhodnocován. Ke sledování územní koncentrace sociálního vyloučení v ČR začalo MMR využívat tzv. index sociálního vyloučení, který zohledňuje pět základních dimenzí sociálního vyloučení (dlouhodobá nezaměstnanost, hmotná nouze, bytová nouze, zadluženost a předčasné odchody ze základních škol). Index sociálního vyloučení umožňuje sledovat územní koncentraci sociálního vyloučení na úrovni obcí, neumožňuje však sledování koncentrace sociálně vyloučených osob v určité části obce.

Monitoring v oblasti sociálního začleňování dle zjištění NKÚ v ČR dlouhodobě omezují neshody ústředních orgánů státní správy i zástupců odborné veřejnosti nad tím, která data mají ve vztahu k sociálnímu vyloučení nejvyšší vypovídací hodnotu a prostřednictvím jakých ukazatelů by mělo být sociální začleňování v ČR měřeno, posuzováno a vyhodnocováno. Kvalitní a relevantní data jsou přitom jedním z důležitých předpokladů pro vyšší zacílení podpory určené na sociální začleňování. MPSV v této souvislosti připravilo v roce 2023 výzkumný záměr *Měření a indikátory sociálního vyloučení*. Ke dni ukončení kontroly však MPSV realizaci tohoto výzkumného záměru nezapočalo.

NKÚ dále zjistil, že MPSV neuplatnilo doporučenou praxi⁶³, když u specifického cíle OPZ 2.2.1 nenastavilo soubor výsledkových ukazatelů takovým způsobem, aby tyto ukazatele byly použitelné na úrovni projektů, a byla tak zajištěna vazba vybraného projektu k danému specifickému cíli OPZ. V důsledku této skutečnosti nebyl u projektu MMR *Systémové zajištění sociálního začleňování* za 277,7 mil. Kč stanoven žádný ukazatel výsledku, který by příjemce zavázal k dosažení určité měřitelné změny, k níž měl projekt přispět. Závazné cílové hodnoty výsledkových ukazatelů nebyly nastaveny ani u druhého kontrolovaného projektu MMR, který se v rámci specifického cíle OPZ 3.1.1 zaměřoval na podporu inovativního využívání a sdílení dat při tvorbě politik sociálního začleňování. V návaznosti na obdobná zjištění v kontrolní akci NKÚ č. 22/28⁶⁴ MPSV již přijalo s účinností od 1. 7. 2024 opatření k odstranění zjištěných nedostatků, která by takovým případům měla v OPZ+ alespoň u tzv. projektů přímého přidělení⁶⁵ do budoucna zamezit.

U všech devíti kontrolovaných projektů byly dle zjištění NKÚ stanoveny ukazatele se závaznou cílovou hodnotou, které byly primárně výstupově orientované a ve vztahu k dosahování projektových cílů měly jen omezenou vypovídací hodnotu.

Překážkou pro zefektivnění poskytování podpory v OPZ byla dle NKÚ nedostupnost dat, která by samotným příjemcům umožnila vyhodnocovat dopady jejich projektů na účastníky i po ukončení jejich účasti v projektu (např. administrativní data o pracovním uplatnění účastníků). Samotní příjemci podpory v současné době mají jen velmi omezené možnosti,

⁶² *Analýza sociálně vyloučených lokalit v ČR* (GAC spol. s.r.o, 2015).

⁶³ Doporučení stanovené metodickým pokynem MMR „*Zásady tvorby a používání indikátorů v programovém období 2014–2020*“.

⁶⁴ Kontrolní závěr z kontrolní akce č. 22/28 – *Peněžní prostředky státního rozpočtu a Evropské unie určené na podporu zaměstnanosti* (KZ byl zveřejněn v částce 6/2023 *Věstníku NKÚ*).

⁶⁵ Projekty přímého přidělení jsou nesoutěžní projekty zpravidla systémové povahy určené pro konkrétní subjekty (např. ÚP ČR, ASZ atp.).

jak sledovat dlouhodobé dopady jejich projektů na osoby z cílové skupiny. Mohou proto jen velmi obtížně reagovat na případné nedostatky a nízké účinky jejich projektů.

NKÚ také zjistil, že MPSV do doby ukončení kontroly (tj. červen 2024) nezprovoznilo informační systém IS ESF 2024+ určený v OPZ+ k monitorování podpořených osob, což komplikovalo stávající administraci projektů i sledování jejich dopadů v navazujícím operačním programu *Zaměstnanost Plus*. Od 18. 1. 2024 se evidence a vykazování účastníků v projektech OPZ+ uskutečňuje dle provizorních pokynů⁶⁶.

6. MPSV nevyhodnocovalo dopady realizace strategických opatření na státní rozpočet

MPSV nepostupovalo v souladu se zákonem⁶⁷, když ve své kapitole průběžně nesledovalo a nevyhodnocovalo hospodárnost, efektivnost a účelnost výdajů státního rozpočtu určených na realizaci opatření *Strategie sociálního začleňování 2014–2020*. MPSV současně v SSZ 2014–2020 v rozporu s doporučenou dobrou praxí⁶⁸ nenastavilo žádné konkrétní ukazatele, které by umožnily sledovat stav plnění jednotlivých stanovených cílů. Akční plán, který upřesňuje ukazatele pro sledování dosahování strategických cílů, zavedlo MPSV až pro navazující *Strategii sociálního začleňování 2021–2030*. NKÚ dále zjistil, že MPSV plnilo většinu opatření stanovených ve *Strategii sociálního začleňování v letech 2014–2020* i v navazující *Strategii sociálního začleňování 2021–2030*⁶⁹.

---

⁶⁶ Pokyny k evidenci a vykazování účastníků v projektech financovaných z OPZ+.

⁶⁷ Ustanovení § 39 odst. 3 věty první zákona č. 218/2000 Sb.

⁶⁸ Doporučení dle *Metodiky přípravy veřejných strategií*.

⁶⁹ Dle zprávy o plnění SSZ 2014–2020 za rok 2020 bylo do konce roku 2020 plněno 75 opatření, částečně plněno 14 opatření a pět opatření neplněno. V gesci MPSV byla mj. realizace čtyř neplněných a 11 částečně plněných opatření. Dle zprávy o plnění SSZ 2021–2030 za rok 2021 bylo 116 indikátorů plněno, 15 indikátorů bylo plněno částečně a sedm indikátorů nebylo plněno. V gesci MPSV byla mj. realizace čtyř neplněných a devíti částečně plněných strategických opatření.

Seznam zkratk

AGIS	analytický geoinformační systém
ASZ	Agentura pro sociální začleňování MMR
ČR	Česká republika
EU	Evropská unie
KPSVL	koordinovaný přístup k sociálně vyloučeným lokalitám
KZ	kontrolní závěr NKÚ
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
NKÚ	Nejvyšší kontrolní úřad
OPZ	operační program <i>Zaměstnanost 2014–2020</i>
OPZ+	operační program <i>Zaměstnanost plus 2021–2027</i>
PO	prioritní osa
SC	specifický cíl
SPSZ	strategické plány sociálního začleňování
SSZ 2014–2020	<i>Strategie sociálního začleňování v letech 2014–2020</i>
SSZ 2021–2030	<i>Strategie sociálního začleňování 2021–2030</i>
SVL	sociálně vyloučené lokality
ÚP ČR	Úřad práce České republiky

Seznam příloh:

- Příloha č. 1: Přehled projektů vybraných ke kontrole u příjemce
- Příloha č. 2: Přehled výdajů u projektů vybraných ke kontrole (v Kč)
- Příloha č. 3: Přehled kritérií pro posuzování účelnosti a efektivnosti vynakládání peněžních prostředků
- Příloha č. 4: Přehled nejvýznamnějších zjištěných skutečností u kontrolovaných projektů – projekty MMR a ÚP ČR
- Příloha č. 5: Přehled nejvýznamnějších zjištěných skutečností u kontrolovaných projektů – projekty KPSVL (I.)
- Příloha č. 6: Přehled nejvýznamnějších zjištěných skutečností u kontrolovaných projektů – projekty KPSVL (II.)
- Příloha č. 7: Přehled 10 obcí s nejvyšším indexem sociálního vyloučení v roce 2023, kde byly realizovány projekty KPSVL
- Příloha č. 8: Přehled obcí, kde byly realizovány projekty KPSVL vybrané ke kontrole
- Příloha č. 9: Přehled obcí, kde byly realizovány projekty KPSVL a kde došlo k ukončení spolupráce s Agenturou pro sociální začleňování

Přehled projektů vybraných ke kontrole

Název a registrační číslo projektu	Název příjemce	Specifický cíl OPZ	Datum zahájení fyzické realizace	Datum ukončení fyzické realizace	Celkové proplacené způsobilé výdaje (v Kč)	Proplaceno – státní rozpočet (v Kč)	Proplaceno – příspěvek EU (v Kč)
<i>Systémové zajištění sociálního začleňování</i> CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_030/0000605	Ministerstvo pro místní rozvoj	SC 2.2.1 Zvýšit kvalitu a udržitelnost systému sociálních služeb, služeb pro rodiny a děti a dalších navazujících služeb podporujících sociální začleňování	01.01.2016	31.12.2022	277 748 772,70	62 319 881,00	215 428 891,70
<i>Agentura pro sociální začleňování jako inovační aktér politiky sociálního začleňování</i> CZ.03.3.X/0.0/0.0/15_018/0006191	Ministerstvo pro místní rozvoj	SC 3.1.1 Zvýšit kvalitu a kvantitu využívání sociálních inovací a mezinárodní spolupráce v tematických oblastech OPZ	01.01.2020	30.06.2023	26 172 743,53	2 391 403,80	23 781 339,73
<i>Společně to dokážeme v Ústeckém kraji</i> CZ.03.1.48/0.0/0.0/15_010/0000040	Úřad práce České republiky	SC 1.1.1 Zvýšit zaměstnanost podpořených osob, zejména starších, nízkokvalifikovaných a znevýhodněných	01.04.2016	30.04.2023	293 170 368,33	43 975 555,31	249 194 813,02
<i>Hledáme řešení v Moravské Třebové</i> CZ.03.2.60/0.0/0.0/16_052/0016193	Květná Zahrada, z.ú.	SC 2.1.1 Zvýšit uplatnitelnost osob ohrožených sociálním vyloučením nebo sociálně vyloučených ve společnosti a na trhu práce; SC 2.1.2 Rozvoj sektoru sociální ekonomiky	01.03.2020	31.10.2022	11 849 050,05	1 777 357,53	10 071 692,52
<i>V Brodě ani v brodu se neutopím</i> CZ.03.2.60/0.0/0.0/16_052/0010598	NOS VADUM sociální družstvo**		01.04.2019	31.03.2022	9 823 972,39	0,00	8 350 376,51
<i>Pomoc chomutovským občanům</i> CZ.03.2.60/0.0/0.0/16_052/0007764	Oblastní charita Most		01.01.2018	28.02.2021	18 891 650,44	2 833 747,62	16 057 902,82
<i>Podpora zaměstnanosti ohrožených skupin trhu práce na území města Brna</i> CZ.03.2.60/0.0/0.0/16_052/0016930	Statutární město Brno*		01.01.2021	31.08.2022	5 582 162,96	558 216,30	4 744 838,48
<i>Podpora zaměstnanosti znevýhodněných osob na území města Brna</i> CZ.03.2.60/0.0/0.0/16_052/0007786	Statutární město Brno*		01.01.2018	31.12.2020	7 995 274,91	799 527,47	6 795 983,61
<i>Snižování sociálního vyloučení na Vrbensku 2020–2022</i> CZ.03.2.60/0.0/0.0/16_052/0016484	Město Vrbno pod Pradědem*		01.07.2020	31.10.2022	4 848 151,01	484 815,10	4 120 928,33

Zdroj: vypracoval NKÚ dle odpovědi MPSV na žádost o doklady; údaje ze žádostí o platbu dostupné v informačním systému MS2014+.

Pozn.: * V případě obcí bylo 5 % celkových způsobilých výdajů projektu kofinancováno z obecních rozpočtů. ** V případě sociálního družstva coby podnikajícího subjektu bylo 15 % celkových způsobilých výdajů kofinancováno z vlastních zdrojů.

Přehled výdajů u projektů vybraných ke kontrole

Název a registrační číslo projektu	Název příjemce	Osobní náklady	Cestovné	Zařízení a vybavení	Nákup služeb	Přímá podpora cílové skupiny	Nepřímé náklady/režijní a administrativní výdaje	Celkové způsobilé výdaje (v Kč)
<i>Systémové zajištění sociálního začleňování</i> CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_030/0000605	Ministerstvo pro místní rozvoj	240 567 393,00 (86,61 %)	0,00 (0,00 %)	2 563 834,11 (0,92 %)	9 367 657,21 (3,37 %)	0,00 (0,00 %)	25 249 888,43 (9,09 %)	277 748 772,70 (100 %)
<i>Agentura pro sociální začleňování jako inovační aktér politiky sociálního začleňování</i> CZ.03.3.X/0.0/0.0/15_018/0006191	Ministerstvo pro místní rozvoj	21 018 174,17 (80,31 %)	341 906,75 (1,31 %)	100 490,50 (0,38 %)	350 048,22 (1,34 %)	0,00 (0,00 %)	4 362 123,89 (16,67 %)	26 172 743,53 (100 %)
<i>Společně to dokážeme v Ústeckém kraji</i> CZ.03.1.48/0.0/0.0/15_010/0000040	Úřad práce České republiky	79 050 258,73 (26,96 %)	485 071,00 (0,17 %)	0,00 (0,00 %)	1 360 119,05 (0,46 %)	199 698 538,00 (68,12 %)	12 576 381,55 (4,29 %)	293 170 368,33 (100 %)
<i>Hledáme řešení v Moravské Třebové</i> CZ.03.2.60/0.0/0.0/16_052/0016193	Květná Zahrada, z.ú.	3 920 890,00 (33,09 %)	0,00 (0,00 %)	169 704,04 (1,43 %)	212 000,00 (1,79 %)	5 176 646,00 (43,69 %)	2 369 810,01 (20,00 %)	11 849 050,05 (100 %)
<i>V Brodě ani v brodu se neutopím</i> CZ.03.2.60/0.0/0.0/16_052/0010598	NOS VADUM sociální družstvo	6 606 113,00 (67,24 %)	0,00 (0,00 %)	351 915,91 (3,58 %)	364 650,00 (3,71 %)	536 499,00 (5,46 %)	1 964 794,48 (20,00 %)	9 823 972,39 (100 %)
<i>Pomoc chomutovským občanům</i> CZ.03.2.60/0.0/0.0/16_052/0007764	Oblastní charita Most	13 748 311,00 (72,77 %)	0,00 (0,00 %)	443 405,32 (2,35 %)	574 198,51 (3,04 %)	976 985,00 (5,17 %)	3 148 750,63 (16,67 %)	18 891 650,44 (100 %)
<i>Podpora zaměstnanosti ohrožených skupin trhu práce na území města Brna</i> CZ.03.2.60/0.0/0.0/16_052/0016930	Statutární město Brno	3 384 642,38 (60,63 %)	0,00 (0,00 %)	0,00 (0,00 %)	255 500,00 (4,58 %)	825 588,00 (14,79 %)	1 116 432,60 (20,00 %)	5 582 162,96 (100 %)
<i>Podpora zaměstnanosti znevýhodněných osob na území města Brna</i> CZ.03.2.60/0.0/0.0/16_052/0007786	Statutární město Brno	5 032 871,94 (62,95 %)	0,00 (0,00 %)	0,00 (0,00 %)	339 300,00 (4,24 %)	1 024 048,00 (12,81 %)	1 599 054,99 (20,00 %)	7 995 274,91 (100 %)
<i>Snižování sociálního vyloučení na Vrbensku 2020–2022</i> CZ.03.2.60/0.0/0.0/16_052/0016484	Město Vrbno pod Pradědem	2 683 375,00 (55,35 %)	0,00 (0,00 %)	132 144,08 (2,73 %)	0,00 (0,00 %)	1 063 001,73 (21,93 %)	969 630,20 (20,00 %)	4 848 151,01 (100 %)

Zdroj: vypracoval NKÚ dle odpovědi MPSV na žádost o doklady; údaje z rozpočtů a ze žádostí o platbu dostupné v informačním systému MS2014+.

Přehled kritérií pro posuzování účelnosti a efektivnosti vynakládání peněžních prostředků

Oblast	Kritéria	Poskytovatel (MPSV) – co bylo ověřováno	Příjemci podpory/dotace – co bylo ověřováno
Účelnost vynakládání peněžních prostředků	Stanovení cílů a nastavení intervenční logiky projektu	<ul style="list-style-type: none"> ➤ poskytovatel zavázal příjemce k dosažení konkrétních a měřitelných cílů a k plnění projektových aktivit v určitém minimálním rozsahu; ➤ byl stanoven alespoň 1 závazný indikátor výsledku; ➤ stanovené projektové cíle odpovídají příslušnému specifickému cíli OPZ. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ příjemce si stanovil jasné a měřitelné cíle v souladu se stanovenými pravidly OPZ; ➤ příjemce si naplánoval klíčové aktivity projektu věcně související se stanovenými cíli projektu.
	Dosažení stanovených cílů a realizace klíčových aktivit projektu v předpokládaném rozsahu	<ul style="list-style-type: none"> ➤ naplňování stanovených cílových hodnot indikátorů na úrovni specifických cílů OPZ a na úrovni projektů určených k podpoře sociálního začleňování v SVL (alespoň 85 % v případě indikátorů výstupu a 75 % v případě indikátorů výsledku); ➤ u vzorku kontrolovaných projektů byly dle zpráv o realizaci uskutečňovány klíčové aktivity a dosahovány cíle projektu v předpokládaném rozsahu. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ příjemce realizoval klíčové aktivity a dosáhl stanovených cílů v předpokládaném rozsahu; ➤ příjemce naplňoval stanovené cílové hodnoty indikátorů na úrovni projektu (alespoň 85 % v případě indikátorů výstupu a 75 % v případě indikátorů výsledku).
	Dopady projektů na sociální situaci a postavení na trhu práce u podpořených účastníků*	<ul style="list-style-type: none"> ➤ dopady projektů na pracovní uplatnění účastníků v době ukončení projektu a s odstupem šesti měsíců po ukončení jejich účasti v projektu; ➤ dopady projektů na pracovní uplatnění vybraných skupin účastníků (nízkokvalifikovaní, znevýhodnění, osoby ve věku 54+, účastníci z řad menšin atp.); ➤ dopady projektů na pobírání dávek v hmotné nouzi nebyly vzhledem k nedostupnosti dat posuzovány (viz část IV, bod 5). 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ projekt vedl ke zlepšení sociální situace účastníků zařazených do náhodně vybraného vzorku ve smyslu stanovených projektových cílů (např. došlo k pracovnímu uplatnění či k oddlužení účastníka, účastník získal přístup k dostupnému bydlení, účastník získal novou kvalifikaci atp.); ➤ v případě projektu ÚP ČR byly rovněž posuzovány dopady projektu na pobírání dávek v hmotné nouzi a příspěvků na bydlení.
Efektivnost vynakládání peněžních prostředků	Rozpočtová přiměřenost a jednotkové náklady	<ul style="list-style-type: none"> ➤ vybrané rozpočtové položky projektů vybraných ke kontrole odpovídají cenám v místě a čase obvyklým; ➤ v průběhu realizace kontrolovaných projektů zůstal zachován podíl výdajů určených na přímou podporu cílové skupiny; ➤ v průběhu realizace kontrolovaných projektů zůstal zachován poměr mezi mírou čerpání výdajů a mírou naplňování cílových hodnot indikátorů. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ vybrané rozpočtové a výdajové položky projektu odpovídají cenám v místě a čase obvyklým; ➤ v průběhu realizace projektu zůstal zachován podíl výdajů určených na přímou podporu cílové skupiny; ➤ v průběhu realizace projektu zůstal zachován poměr mezi mírou čerpání výdajů a mírou naplňování cílových hodnot indikátorů.
	Výskyt nežádoucích účinků projektu*	<ul style="list-style-type: none"> ➤ identifikace rizika výskytu tzv. efektu mrtvé váhy k posouzení u příjemců; ➤ ověření výskytu tzv. drop-off efektu u projektů vybraných ke kontrole. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ ověření rizika výskytu tzv. efektu mrtvé váhy u náhodně vybraného vzorku podpořených osob; ➤ ověření výskytu tzv. drop-off efektu.
	Nákladová efektivnost*	<ul style="list-style-type: none"> ➤ průměrné náklady na podporu jednoho účastníka projektu; ➤ průměrné náklady na podporu jednoho účastníka, který byl po ukončení projektu zaměstnán (za všechny projekty zaměřené na sociální začleňování v SVL). 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ průměrné náklady na podporu jednoho účastníka projektu ve srovnání s projekty ze stejné výzvy OPZ**; ➤ průměrné náklady na podporu jednoho účastníka, který byl šest měsíců po ukončení projektu zaměstnán, ve srovnání s projekty ze stejné výzvy OPZ***; ➤ u projektu ÚP ČR srovnání efektivnosti podpory účastníků projektu podpořených rekvalifikací a společensky účelným pracovním místem s kontrolní skupinou účastníků, kteří těmito nástroji podpoření nebyli.

Zdroj: vypracoval NKÚ.

Pozn.: * Kritéria nebyla relevantní pro kontrolované projekty MMR systémové, resp. sociálně-inovační povahy, kde nedocházelo k přímé podpoře cílové skupiny.

** Hodnota byla vypočítána jako podíl celkových proplacených způsobilých výdajů a celkového počtu účastníků projektu.

*** Hodnota byla vypočítána jako podíl celkových proplacených způsobilých výdajů a počtu účastníků projektu, kteří byli šest měsíců po ukončení účasti v projektu zaměstnáni.

Přehled nejvýznamnějších zjištěných skutečností u kontrolovaných projektů – projekty MMR a ÚP ČR

Název projektu a příjemce	Celkové proplacené způsobilé výdaje	Průměrné náklady na jednoho účastníka projektu	Porušení právních předpisů při použití peněžních prostředků	Účelnost použití peněžních prostředků	Efektivnost použití peněžních prostředků
<i>Systémové zajištění sociálního začleňování (MMR)</i>	277 748 772,70 Kč	Není relevantní (systémový projekt)	<ul style="list-style-type: none"> ➤ zjištěny skutečnosti nasvědčující porušení rozpočtové kázně dle § 44 odst. 1 písm. a) zákona č. 218/2000 Sb. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ cíle projektu byly konkrétní a měřitelné, nebyl však stanoven žádný závazný ukazatel výsledků; ➤ některé projektové aktivity byly realizovány v nižším rozsahu; ➤ hlavní cíl a dva ze šesti dílčích cílů byly dosaženy jen částečně; ➤ účelnost snižovaly mj. legislativní a systémové nedostatky, stejně jako projektový způsob financování ASZ. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ v projektu byla dodržena zásada rozpočtové přiměřenosti; ➤ při realizaci projektu se zvýšily průměrné náklady na vznik jednoho dokumentu; ➤ v projektu byly v rámci obecních svazků podporovány i obce s velmi nízkou mírou sociálního vyloučení, stejně jako obce s nízkým potenciálem řešit problémy sociálního vyloučení; ➤ efektivnost snižovaly personální změny v ASZ i přístup některých obcí k řešení sociálního vyloučení.
<i>Agentura pro sociální začleňování jako inovační aktér politiky sociálního začleňování (MMR)</i>	26 172 743,53 Kč	Není relevantní (sociálně-inovační projekt)	<ul style="list-style-type: none"> ➤ nebylo zjištěno porušení právních předpisů 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ cíle projektu nebyly konkrétní a měřitelné, nebyl stanoven žádný závazný ukazatel výsledků; ➤ jedna z projektových aktivit nebyla zcela naplněna, protože nedošlo k aktualizaci datové vrstvy AGIS, která měla obcím pomoci při nastavení politik sociálního začleňování; ➤ naplnění stanoveného cíle a dopady projektu omezovaly nedostatečné implementační kapacity i chybějící shoda na datech vhodných pro sledování sociálního vyloučení. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ v projektu byla dodržena zásada rozpočtové přiměřenosti; ➤ v oblasti nákladové efektivnosti nebyly zjištěny nedostatky.
<i>Společně to dokážeme v Ústeckém kraji (ÚP ČR)</i>	293 170 368,33 Kč	125 662 Kč	<ul style="list-style-type: none"> ➤ porušení povinnosti uhradit rekvalifikačnímu zařízení cenu rekvalifikace v termínu dle ustanovení § 109a odst. 6 zákona č. 435/2004 Sb.; ➤ porušení povinnosti zaslat správci registru smluv k uveřejnění uzavřené smlouvy a jejich dodatky dle § 5 odst. 2 a § 8 odst. 3 zákona č. 340/2015 Sb.⁷⁰ 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ cíle projektu byly v zásadě konkrétní a měřitelné; ➤ některé projektové aktivity byly realizovány v nižším rozsahu (poskytování rekvalifikací); ➤ dva ze tří stanovených cílů byly dosaženy částečně; ➤ šest měsíců po ukončení účasti v projektu bylo nově zaměstnáno 32 % účastníků; ➤ ke zlepšení situace došlo u 10 z 22 podpořených osob zařazených do kontrolního vzorku. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ v projektu byla dodržena zásada rozpočtové přiměřenosti; ➤ identifikován výskyt tzv. drop-off efektu (do čtyř týdnů po ukončení účasti bylo 53 % všech podpořených osob opět v evidenci uchazečů o zaměstnání); ➤ nákladová efektivnost byla nižší, neboť průměrné náklady na zapojení jednoho účastníka na pracovní trh byly vyšší než u jiných typově podobných projektů ÚP ČR podpořených ve výzvě č. 10 OPZ; ➤ průměrné náklady na jednoho účastníka, který byl šest měsíců po ukončení účasti zaměstnán, činily 393 520 Kč.

Zdroj: vypracoval NKÚ dle informací zjištěných při kontrole.

⁷⁰ Zákon č. 340/2015 Sb., o zvláštních podmínkách účinnosti některých smluv, uveřejňování těchto smluv a o registru smluv (zákon o registru smluv).

Přehled nejvýznamnějších zjištěných skutečností u kontrolovaných projektů – projekty KPSVL (I.)

Název projektu a příjemce	Celkové proplacené způsobilé výdaje	Průměrné náklady na jednoho účastníka projektu	Porušení právních předpisů při použití peněžních prostředků	Účelnost použití peněžních prostředků	Efektivnost použití peněžních prostředků
<i>Hledáme řešení v Moravské Třebové (Květná Zahrada, z.ú.)</i>	11 849 050,05 Kč	171 725 Kč	➤ nebylo zjištěno porušení právních předpisů	<ul style="list-style-type: none"> ➤ cíle projektu byly v zásadě konkrétní a měřitelné; ➤ projektové aktivity byly realizovány v předpokládaném rozsahu ➤ hlavní cíl a všechny tři dílčí cíle projektu byly dosaženy jen částečně; ➤ šest měsíců po ukončení účasti v projektu bylo nově zaměstnáno 38 % účastníků; ➤ k dosažení osobních cílů a potřeb došlo u šesti z 15 účastníků zařazených do kontrolního vzorku. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ v projektu byla dodržena zásada rozpočtové přiměřenosti; ➤ identifikován výskyt tzv. drop-off efektu a ve dvou případech potvrzen výskyt efektu mrtvé váhy; ➤ průměrné náklady na jednoho účastníka, který byl zaměstnán i šest měsíců po ukončení účasti, činily 438 854 Kč.
<i>V Brodě ani v brodu se neutopím (NOS VADUM sociální družstvo)</i>	9 823 972,39 Kč	125 948 Kč	➤ nebylo zjištěno porušení právních předpisů	<ul style="list-style-type: none"> ➤ cíle projektu byly v zásadě konkrétní a měřitelné; ➤ tři z osmi projektových aktivit nebyly realizovány v předpokládaném rozsahu; ➤ hlavní cíl projektu byl dosažen jen částečně; ➤ šest měsíců po ukončení účasti v projektu bylo nově zaměstnáno 32 % účastníků; ➤ ke zlepšení situace vedl projekt u 12 z 15 účastníků zařazených do kontrolního vzorku. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ v projektu byla dodržena zásada rozpočtové přiměřenosti (jedna výdajová položka neodpovídala obvyklým cenám); ➤ identifikován výskyt tzv. drop-off efektu; ➤ v průběhu realizace projektu došlo k významnému zvýšení podílu osobních nákladů na úkor přímé podpory cílové skupiny; ➤ průměrné náklady na jednoho účastníka, který byl zaměstnán i šest měsíců po ukončení účasti, činily 613 998 Kč.
<i>Pomoc chomutovským občanům (Charita Most)</i>	18 891 650,44 Kč	121 881 Kč	➤ nebylo zjištěno porušení právních předpisů	<ul style="list-style-type: none"> ➤ cíle projektu nebyly konkrétní a měřitelné, chyběla také kvantifikace výstupů; ➤ čtyři ze sedmi projektových aktivit nebyly realizovány v předpokládaném rozsahu; ➤ dosažení cílů projektu nelze vyhodnotit; ➤ šest měsíců po ukončení účasti v projektu bylo nově zaměstnáno 28 % účastníků; ➤ ke zlepšení situace vedl projekt u 10 z 15 účastníků zařazených do kontrolního vzorku. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ v projektu byla dodržena zásada rozpočtové přiměřenosti; ➤ průměrné náklady na jednoho účastníka, který byl zaměstnán i šest měsíců po ukončení účasti, činily 484 101 Kč.

Zdroj: vypracoval NKÚ dle informací zjištěných při kontrole.

Přehled nejvýznamnějších zjištěných skutečností u kontrolovaných projektů – projekty KPSVL (II.)

Název projektu a příjemce	Celkové proplacené způsobilé výdaje	Průměrné náklady na jednoho účastníka projektu	Porušení právních předpisů při použití peněžních prostředků	Účelnost použití peněžních prostředků	Efektivnost použití peněžních prostředků
<i>Podpora zaměstnanosti ohrožených skupin trhu práce na území města Brna</i> (statutární město Brno)	5 582 162,98 Kč	105 324 Kč	➤ nebylo zjištěno porušení právních předpisů	<ul style="list-style-type: none"> ➤ cíle projektu byly v zásadě konkrétní a měřitelné; ➤ jeden z pěti projektových aktivit nebyla realizována v předpokládaném rozsahu; ➤ stanovené cíle projektu nebyly dosaženy; ➤ šest měsíců po ukončení účasti v projektu bylo nově zaměstnáno 28 % účastníků projektu; ➤ ke zlepšení situace vedl projekt u dvou z 15 účastníků zařazených do vzorku. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ v projektu byla dodržena zásada rozpočtové přiměřenosti; ➤ identifikován výskyt drop-off efektu (šest měsíců po ukončení účasti v projektu bylo zaměstnáno 15 z 53 účastníků); ➤ v průběhu realizace projektu se téměř zdvojnásobily náklady na podporu jednoho účastníka; ➤ průměrné náklady na jednoho účastníka, který byl zaměstnán i šest měsíců po ukončení účasti, činily 372 144 Kč.
<i>Podpora zaměstnanosti znevýhodněných osob na území města Brna</i> (statutární město Brno)	7 995 274,93 Kč	47 031 Kč	➤ porušení povinnosti zaslat správci registru smluv k uveřejnění uzavřené smlouvy a jejich dodatky dle § 5 odst. 2 zákona č. 340/2015 Sb.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ cíle projektu byly v zásadě konkrétní a měřitelné; ➤ jeden z pěti projektových aktivit nebyla realizována v předpokládaném rozsahu; ➤ jeden ze tří hlavních cílů projektu nebyl dosažen; ➤ šest měsíců po ukončení účasti v projektu bylo nově zaměstnáno 28 % účastníků; ➤ ke zlepšení situace vedl projekt u tří z 15 účastníků zařazených do vzorku. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ v projektu byla dodržena zásada rozpočtové přiměřenosti; ➤ v průběhu realizace projektu došlo ke zvýšení podílu osobních nákladů na úkor přímé podpory cílové skupiny; ➤ průměrné náklady na jednoho účastníka, který byl zaměstnán i šest měsíců po ukončení účasti, činily 166 568 Kč.
<i>Snižování sociálního vyloučení na Vrbensku 2020–2022</i> (město Vrbno pod Pradědem)	4 848 151,01 Kč	121 204 Kč	➤ nebylo zjištěno porušení právních předpisů	<ul style="list-style-type: none"> ➤ hlavní cíl projektu nebyl konkrétní a měřitelný, ➤ jeden z dílčích cílů nebyl měřitelný; ➤ projektové aktivity byly realizovány v předpokládaném rozsahu; ➤ jeden z pěti cílů projektu nebyl dosažen; ➤ šest měsíců po ukončení účasti v projektu bylo nově zaměstnáno 37 % účastníků projektu; ➤ ke zlepšení situace vedl projekt u čtyř z 15 účastníků zařazených do vzorku. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ v projektu byla dodržena zásada rozpočtové přiměřenosti; ➤ identifikován výskyt tzv. drop-off efektu; ➤ v průběhu realizace projektu došlo ke zvýšení podílu osobních nákladů na úkor přímé podpory cílové skupiny; ➤ průměrné náklady na jednoho účastníka, který byl zaměstnán i šest měsíců po ukončení účasti, činily 346 296 Kč.

Zdroj: vypracoval NKÚ dle informací zjištěných při kontrole.

Přehled 10 obcí s nejvyšším indexem sociálního vyloučení v roce 2023, kde byly realizovány projekty KPSVL

Název obce	Kraj	Hodnota indexu v roce 2023	Průměrná hodnota indexu za roky 2016–2023	Trend (2016 vs. 2023)	Poskytnuté peněžní prostředky v OPZ na projekty KPSVL	Výdaje státního rozpočtu na doplatky na bydlení (2016–2023)	Výdaje státního rozpočtu na příspěvky na živobytí (2016–2023)	Výdaje státního rozpočtu na příspěvky na bydlení (2016–2023)
Obrnice	Ústecký kraj	29	29,13	-1	27 365 364 Kč	18 880 505 Kč	80 038 853 Kč	87 680 947 Kč
Osoblaha**	Moravskoslezský kraj	27	26,38	-2	34 778 792 Kč	15 872 862 Kč	36 305 874 Kč	39 285 750 Kč
Nové Město pod Smrkem*	Liberecký kraj	24	25,88	-1	2 572 050 Kč	11 354 022 Kč	37 010 478 Kč	60 308 784 Kč
Budišov nad Budišovkou***	Moravskoslezský kraj	24	22,38	+2	35 687 838 Kč	10 946 901 Kč	43 206 384 Kč	45 481 951 Kč
Postoloprty	Ústecký kraj	24	20,50	+5	10 755 857 Kč	20 233 569 Kč	55 590 853 Kč	71 694 267 Kč
Most	Ústecký kraj	21	21,38	+1	57 828 395 Kč	240 724 782 Kč	832 119 884 Kč	1 319 848 112 Kč
Bulovka*	Liberecký kraj	20	21,00	-2	2 572 050 Kč	2 821 804 Kč	13 243 781 Kč	20 447 974 Kč
Ostrava	Moravskoslezský kraj	20	20,75	0	134 585 179 Kč	1 639 239 853 Kč	2 901 492 314 Kč	5 915 467 117 Kč
Chomutov	Ústecký kraj	20	20,50	0	81 800 213 Kč	165 893 574 Kč	466 365 786 Kč	790 824 402 Kč
Rotava	Karlovarský kraj	20	21,88	-4	15 093 128 Kč	6 909 397 Kč	35 008 289 Kč	35 200 068 Kč

Zdroj: vypracoval NKÚ dle údajů v informačním systému MS2014+ a dle odpovědí MPSV a MMR na žádost o doklady.

Pozn.: Index sociálního vyloučení (0 – nejnižší stupeň sociálního vyloučení, 30 – nejvyšší stupeň sociálního vyloučení); zahrnuje pět dimenzí: exekuce, hmotná nouze, bytová nouze, dlouhodobá nezaměstnanost (nad šest měsíců) a předčasné ukončení základní školní docházky. Blíže viz https://www.socialni-zaclenovani.cz/index_socialniho_vyloucení/

* Součást mikroregionu Frýdlantsko.

** Součást mikroregionu Osoblažsko.

*** Součást mikroregionu Vítkovsko.

Přehled obcí, kde byly realizovány projekty KPSVL vybrané ke kontrole

Název obce	Kraj	Hodnota indexu v roce 2023	Průměrná hodnota indexu za roky 2016–2023	Trend (2016 vs. 2023)	Poskytnuté peněžní prostředky v OPZ na projekty KPSVL	Výdaje státního rozpočtu na doplatky na bydlení (2016–2023)	Výdaje státního rozpočtu na příspěvky na živobytí (2016–2023)	Výdaje státního rozpočtu na příspěvky na bydlení (2016–2023)
Brno	Jihomoravský kraj	14	13,75	-1	269 511 155 Kč	825 185 583 Kč	1 498 238 129 Kč	4 708 753 303 Kč
Havlíčkův Brod	Kraj Vysočina	7	7,25	-2	13 906 327 Kč	10 180 969 Kč	20 078 896 Kč	75 392 491 Kč
Chomutov	Ústecký kraj	20	20,50	0	81 800 213 Kč	165 893 574 Kč	466 365 786 Kč	790 824 402 Kč
Moravská Třebová	Pardubický kraj	14	14,75	-7	29 348 083 Kč	13 621 408 Kč	48 170 048 Kč	88 173 924 Kč
Vrbno pod Pradědem*	Moravskoslezský kraj	14	12,75	-1	22 215 809 Kč	13 137 725 Kč	24 339 348 Kč	38 196 859 Kč

Zdroj: vypracoval NKÚ dle údajů v informačním systému MS2014+ a dle odpovědí MPSV a MMR na žádost o doklady.

Pozn.: Index sociálního vyloučení (0 – nejnižší stupeň sociálního vyloučení, 30 – nejvyšší stupeň sociálního vyloučení); zahrnuje pět dimenzí: exekuce, hmotná nouze, bytová nouze, dlouhodobá nezaměstnanost (nad šest měsíců) a předčasné ukončení základní školní docházky. Blíže viz https://www.socialni-zaclenovani.cz/index_socialniho_vyloucení/

* Součást mikroregionu Vrbensko.

Přehled obcí, kde byly realizovány projekty KPSVL a kde došlo k ukončení spolupráce s Agenturou pro sociální začleňování

Lokalita	Ukončení spolupráce	Peněžní prostředky poskytnuté na projekty KPSVL (v Kč)	Počet ukončených projektů KPSVL	Index sociálního vyloučení (2023)	Zdůvodnění ukončení spolupráce dle ASZ
Bruntál	V roce 2023 nepokračovala	50 905 586,09	11	18	Po dohodě s vedením města byla spolupráce postupně omezena. Obec se rozhodla dále nepokračovat ve spolupráci pro sociální oblast v navazujícím režimu KPSV21+.
České Velenice	V roce 2023 nepokračovala	18 842 119,96	7	18	Na základě poklesu zájmu vedení obce došlo k útlumu spolupráce. Obec se rozhodla dále nepokračovat ve spolupráci pro sociální oblast v navazujícím režimu KPSV21+.
Fulnek	RSSZ	1 897 825,78	1	10	Ukončena spolupráce až během realizace projektu RSSZ. Nezdůvodněno.
Havlíčkův Brod	V roce 2023 nepokračovala	13 906 327,17	2	7	Na základě poklesu zájmu vedení obce došlo k útlumu spolupráce.
Kolín	V roce 2023 nepokračovala	63 139 625,38	12	12	Na základě poklesu zájmu vedení obce došlo k útlumu spolupráce.
Kraslice	RSSZ	10 684 866,83	2	13	Ukončena spolupráce až během realizace projektu RSSZ. Nezdůvodněno.
Most	V roce 2023 nepokračovala	57 828 394,85	8	21	Statutární město Most v roce 2019 schválilo záměr na výstavbu modulového bydlení v SVL sídliště Chanov určené pro bydlení sociálně slabých osob. ASZ v odborném stanovisku doporučila vedení města naopak dlouhodobou strategii postupného útlumu této vyloučené lokality. Vzhledem k neshodám s obcí monitorovací výbor ASZ rozhodl o ukončení spolupráce s obcí.
Obrnice a okolí	RSSZ	27 365 364,47	3	29	Ukončena spolupráce až během realizace projektu RSSZ. Nezdůvodněno.
Poběžovicko	V roce 2023 nepokračovala	14 029 197,79	2	2	Nezdůvodněno.
Příbram	V roce 2023 nepokračovala	44 918 638,91	9	14	Město se rozhodlo dále plánovat a naplňovat cíle ze strategického plánu sociálního začleňování samostatně.
Rotava	V roce 2023 nepokračovala	15 093 128,07	2	20	Spolupráce byla ukončena dohodou z iniciativy ASZ. Politické vedení obce v dané době aplikovalo opatření směřující k vytlačení osob sociálně vyloučených ze svého území, což je praxe protichůdná politikám, které ASZ pomáhá zavádět.
Slaný	V roce 2023 nepokračovala	30 693 618,03	6	14	Na základě poklesu zájmu vedení obce došlo k útlumu spolupráce.
Smržovka	V roce 2023 nepokračovala	3 691 002,18	1	17	Spolupráce byla ukončena s ohledem na neochotu města řešit problematiku sociálního vyloučení podle doporučení vzešlých z evaluační zprávy.
Varnsdorf	V roce 2023 nepokračovala	25 818 283,47	6	16	Změny ve vedení obce. Tehdejší nové vedení nebylo nakloněno spolupráci s ASZ.
Žluticko	V roce 2023 nepokračovala	14 916 138,74	5	14	Ukončení spolupráce na základě vzájemné dohody z důvodů nedostatečných kapacit obce pro řešení problematiky sociálního začleňování.
CELKEM		393 730 117,72	77		

Zdroj: vypracoval NKÚ dle odpovědi MMR na žádost o doklady.

Pozn.: RSSZ – spolupráce s ASZ byla ukončena až v průběhu realizace projektu OPZ+ *Rozvoj systémů pro sociální začleňování RSSZ*.